> **"Vai lumii, din pricina smintelilor! Că smintelile trebuie să vină, dar vai omului aceluia prin care vine sminteala... Fiul Omului merge precum este scris despre El. Vai, însă, aceluia prin care Fiul Omului se vinde! Bine era de omul acela dacă nu se năştea "**
>
> **(*Matei* 18, 7; 26, 24)**

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL XII
Nr. 5/137
Mai
2002
16 pag. - 10000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINA

Circulație în afara Romaniei: AUSTRIA, GERMANIA, FRANȚA, ELVEȚIA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

N. STEINHARDT TRAGEDIA LUI IUDA

Tragedia lui Iuda a fost pentru unii gînditori, dramaturgi, oameni de bună-credință şi diletanți ai teologiei imbold pentru a încerca să-l dezvinovățească. Raționamentul lor e în general uşor de urmărit şi de asimilat: dacă Iscarioteanul nu L-ar fi predat pe Iisus saducheilor, planul divin nu s-ar fi putut realiza şi mîntuirea nu ar fi avut loc. Cum de l-am osîndi pe acela care şi-a jucat doar rolul, care a fost o rotiță necesară într-un angrenaj, un resort indispensabil într-o acțiune ce nu şi-ar fi aflat deznodămîntul fără de prezența unui "trădător"? Drept e oare să fie condamnat şi disprețuit cel care a făcut "ceea ce trebuia"? Acesta este, de pildă, tîlcul piesei lui Paul Raynal (*A pătimit sub Ponțiu Pilat*), jucată pe scena Comediei franceze în 1938.



Giotto, *Sărutul lui Iuda* (detaliu)

Părerea căreia mă raliez recunoaşte deplina vinovăție a lui Iuda şi constată că argumentele de tip Paul Raynal sînt greşite, oricît ar fi ele de seducătoare prin mărinimia pe care o dovedesc şi [oricît ar fi de] lăudabilă dorința de a voi să dezvinovățească pe un acuzat. Pe Iuda nu se cade însă a-l scoate basma curată, deoarece este efectiv culpabil şi nu există motive temeinice pentru a-l achita.

E bine să precizăm, în prealabil, că Dumnezeu S-a folosit de netrebnicia lui Iuda în deplină cunoştință, ceea ce nu înseamnă cîtuşi de puțin că i-a dat El lui Iuda menirea de vînzător. Iscarioteanul nu fusese "distribuit" în rolul său nefast, ci, ştiindu-se dinainte ce ticăloşie era gata să facă, s-a elaborat un plan în care ticăloşia sa era una dintre piesele angrenajului. Dacă noi sîntem lămuriți asupra mîrşăviei cuiva şi, atunci cînd se iveşte prilejul, constatăm că se poartă mîrşav, precum ne şi aşteptasem să procedeze, nu rezultă de aici că respectivul este nevinovat întrucît şi-a susținut rolul, nici că noi l-am fi determinat în mîrşăvia lui.

Trecînd la fond, putem constata că marele păcat al lui Iuda – în argumentarea de tip Paul Raynal – este unul de trufie dementă: voința lui de a se ridica la rangul de colaborator al lui Dumnezeu şi de a participa la actul mîntuirii de pe poziții ne-omeneşti. Da, nu-i exclus ca Iuda să fi raționat aşa cum presupun Paul Raynal şi alții ca el: îşi va fi spus că dacă nu se află cineva care să-L predea pe Iisus Hristos autorităților iudaice, El nu va putea suferi şi nu va mai fi în măsură să-şi împlinească misiunea mîntuitoare. Şi atunci a luat asupră-şi această sarcină, consimțind să treacă drept vînzător în ochii vulgului. Raționînd astfel, Iuda uita (ori se făcea că uită) *ce* este şi *unde* se află. Ce este? *Om*. Şi unde se află? *Pe acest pămînt*. Raționamentul lui Iuda (în cazul în care acordăm teoriei Raynal caracterul de ipoteză verosimilă) implica ferma convingere că e egal cu Dumnezeu şi că se află pe cine ştie ce tărîm privilegiat, la care oamenii obişnuiți nu au acces. Iuda s-a crezut şi s-a voit *co-redemptor*. Aceasta a fost uriaşa, nenorocita, tragica lui greşeală. A raționat prea subtil şi prea sofisticat, trufindu-se peste orice închipuire.

Ce putea face? Ce trebuia să facă? Să judece nespus mai simplu şi mai uman, aş spune mai țărăneşte şi mai bătrîneşte. S-ar fi cuvenit să-şi spună mereu, ori de cîte ori era vizitat de ispita demonică a asumării rolului de *co-redemptor*: "Treci îndărătul meu, satano, că eu nu-s decît un biet om păcătos! Nu mă amăgi pe mine cu sarcini care țin de cei de sus! N-are cine să aducă la îndeplinire iconomia divină? N-aş crede că Dumnezeu nu poate găsi şi alte mijloace. Oricum, nu ştiu. Nu mă amestec. Nu-i treaba mea de om. E treaba lui Dumnezeu. Facă dar ce ştie şi cum o crede mai bine. Eu unul nu-s Dumnezeu; eu una ştiu şi bună: prietenul şi învățătorul nu mi-l vînd şi nu mi-l trădez!". Dacă Iuda ar fi judecat astfel – simplu, modest, țărăneşte, bătrîneşte – el n-ar fi ajuns să cadă în groaznicul său păcat. Că păcat a fost, aceasta a recunoscut-o singur, de vreme ce l-au chinuit remuşcările, restituind banii şi, în cele din urmă, sinucigîndu-se.

Cei care încearcă să-l apere pe Iuda săvîrşesc o greşeală asemănătoare cu păcatul său: judecă prea subtil şi prea sofisticat. Aici totul provine din complicație, trufie, părăsirea terenului sigur al bunului simț nițel rudimentar. Dar în situații-limită, delicate şi dubioase, singurul criteriu solid, singurul refugiu sigur e *bunul simț*, suprema soluție e *simplitatea* cea mai brută. Ea ne este scăpare, ea ne este liman, ea ne este stîncă, temelie, cetate: *feste Burg*. Ce trebuia să facă Iuda? Să nu se preocupe de lucruri care-L priveau strict pe Dumnezeu şi țineau de nesfîrşita Sa înțelepciune. Nu-L vindea Iuda pe Hristos? S-ar fi găsit altă soluție pentru realizarea jertfei; că doar nu depindea Dumnezeu exclusiv de Iuda bar Simon din Keriot! Datoria lui Iuda era să judece simplist, cu o totală lipsă de imaginație şi de largi perspective. Cît mai îndărătnic, cît mai îngrădit, cît mai dobitoceşte, cît mai umil: "Eu nu-s Dumnezeu şi nici *co-redemptor*, eu îs un biet om. Eu prietenul şi învățătorul nu mi-l vînd! Atîta ştiu (lucru ştiut de toată lumea, din moşi-strămoşi). Altceva nimic. De aici nu ies şi pace!". [...]

Se poate, prin urmare, ca motivele care l-au determinat pe Iuda să fi fost mult mai subtile şi mai complicate decît cel indicat [*cf.* 12, 6] de Sf. Apostol Ioan în Evanghelia sa. [...] Se poate ca pe Iuda să nu-l fi îmboldit simpla cupiditate, dar posteritatea reținînd numai fapta brută şi dîndu-i numele ei generic [...], tot drept *vînzător* îl va califica şi va face pe veci din numele lui sinonimul *trădării*.

Spiritul, înainte de a se angaja în fenomenalitate, se cade să se înarmeze cu multă smerenie şi să ştie că va avea de a face **a)** atît cu imprevizibila şi uluitoarea complicație a vieții, cît şi cu **b)** vechile, nemiloasele, cinicele nume date lucrărilor şi faptelor, şi care au puterea şi darul de a pune pîngăritor şi rece la punct cele mai sofisticate raționamente. Crimă, adulter, trădare sînt numele date cu cinism şi egalitară indiferență de lumea fenomenală unor acțiuni înapoia cărora stau complicate şi cîteodată nespus de pure considerații. Ce-i pasă realității? Ea nu-ți cercetează inima, rărunchii şi mintea, ci deschide vechile ei dicționare mucegăite şi cele mai noi suplimente argotice, spre a scoate dintr-însele denumirile cele mai împuțite, mai "ordinare", mai grele de povara tuturor străbunelor fărădelegi.

Lucrurile acestea le-ar fi înțeles uşor orice organ de anchetă care, supunîndu-l pe Iuda unui interogatoriu, *repede ar fi terminat cu el* [*cf.* şi *Jurnalul fericirii*, ed. 1991, p. 312]: *– Ai fost la popi, mă?* – Da, dar să vedeți că... *– Mă, ai luat bani de la ei, recunoşti?* – Recunosc, însă eu nu i-am cerut. Ei m-au silit să-i iau... *– Lasă asta! I-ai luat ori nu? Răspunde!* – I-am luat. *– Şi le-ai arătat locul?* – Eu am vrut cu totul altceva... *– Tu răspunde la întrebări! Le-ai arătat?* – Da. *– Aşa. Şi pe acela l-ai sărutat?* - Mi-era prieten... *– Mă, podoabă, tu ca prieten l-ai sărutat, sau ca indicator?* – Eu am vrut să-l ajut să... *– Nu ține, mă! Tu ai vîndut pontul şi ai mers acolo să-l predai oamenilor popimii, aşa-i?* – Eu... *– Atunci ce-o tot întorci ca la Ploieşti?* – Dar banii i-am dat înapoi şi m-am sinucis... *– Aha! Păi tocma asta dovedeşte că te recunoşti vinovat şi că te ştii agent informator!*

Există inclusă în cuvinte o putoare a uzurii şi sălăşluieşte în fapte o concretețe irezistibilă, cărora subtilitatea arguțiilor şi complicata gingaşă sofistică a motivării nu le pot face față. Poate că intențiile dramaturgului Paul Raynal (altminteri scriitor de bună calitate, autor al cîtorva nobile şi frumoase piese) au fost bune, dar eroarea lui e totală.

"Neamuri proaste" şi ciocoi

"O clasă politică nesătulă" şi "o populaţie flămândă": aceasta este chipul României zilelor noastre. O realitate care face din ţara noastră un caz particular în raport de toate celelalte state care în 1989 s-au lepădat de comunism.

Situaţia ţărilor foste comuniste în momentul în care au păşit în era libertăţii este sugestiv caracterizată de Jean-François Revel în lucrarea sa *Le regain démocratique*, Fayard, 1992 (trad. rom.: *Revirimentul democraţiei*, Humanitas, 1995). "Când o ţară se vede nevoită să iasă din comunism, ea nu se găseşte la nivelul pe care-l atinsese când a intrat în comunism, ci mult mai jos, dacă nu cumva se găseşte... nicăieri. Lucru adevărat nu doar în economie, ci şi în cazul instituţiilor politice, al raporturilor sociale, al vieţii culturale. În consecinţă, trebuie înlăturat argumentul conform căruia celor mai multe ţări ieşite din comunism le este greu să se democratizeze fiindcă n-au cunoscut niciodată, sau aproape niciodată, democraţia înainte de-a fi fost cuprinse de comunism".

Dar în timp ce toate celelalte ţări aflate sub pulpana Moscovei au reuşit, cu mai mult sau mai puţin succes, să depăşească stadiul "nicăieri", la care s-au aflat la ieşirea din comunism, România a rămas încremenită în acel nefast început. Un început pe care Jean-François Revel îl caracterizează astfel: "Dispărând, comunismul nu lasă moştenire nici măcar nişte firimituri de civilizaţie". În această situaţie se găseşte România astăzi şi dacă nu reuşeşte să depăşească moştenirea comunistă, vinovăţia aparţine numai şi numai actualei "nesătule clase politice". O clasă politică, dacă poate fi denumită aşa, care a reuşit performanţa de a face dintr-o naţiune, recunoscută ca făcând parte din Europa, datorită nivelului de cultură şi civilizaţie la care se găsea înainte de cataclismul comunist, "o populaţie flămândă".

Actuala clasă politică din România postdecembristă, cu nesemnificative excepţii, este de sorginte comunistă. Cele peste patru milioane de membri ai fostului Partid Comunist Român au constituit rezervorul de cadre de la care s-au alimentat toate partidele actuale, indiferent de doctrinele despre care pretind că le conferă identitatea. Faptul nu trebuie să surprindă. Timp de peste patru decenii, în România, ca de altfel în toate ţările vasale Uniunii Sovietice, nu a existat decât un singur partid şi o singură ideologie, marxismul. Monopolul ideologic era absolut, iar acceptarea altor forme de gândire decât filozofia oficială – "materialismul dialectic şi istoric" în versiune moscovită – constituia nu numai o erezie, ci şi un delict, considerat că pune în primejdie siguranţa statului. Dar în ciuda acestui rigorism ideologic, între partidele comuniste care s-au afirmat pe harta politică a Europei secolului XX au existat diferenţe semnificative. În timp ce aproape toate partidele comuniste europene erau partide cu tradiţie, iar calitatea de membru de partid era expresia unei convingeri, poate chiar mai mult, a unui adevărat crez, Partidul Comunist Român, la 23 August 1944, când a fost oficializat pe scena politică românească, era deficitar atât sub aspect cantitativ, dar mai ales sub aspect calitativ. Conform afirmaţiilor celei mai autorizate personalităţi comuniste de la data aceea, Ana Pauker, partidul număra mai puţin de 1000 de membri. Cei mai mulţi din această sărăcăcioasă zestre de cadre erau alogeni, veniţi din Uniunea Sovietică în furgoanele Armatei Roşii. Restul, comuniştii indigeni, cu câteva excepţii, erau "revoluţionari" cu o pregătire submediocră, fără priză la proletariatul autohton. La data la care erau consemnate aceste cifre statistice referitoare la cantitatea şi calitatea comuniştilor cu care România pornea pe drumul bolşevismului, faptul era considerat ca o dovadă care atesta imunitatea românilor la comunism. O concluzie total eronată. Curând se va vedea că absenţa unui partid comunist cu tradiţie, alcătuit din membri cu pregătire ideologică şi convingeri ferme, a constituit una dintre principalele cauze ale exceselor în care a excelat dictatura proletariatului din ţara noastră. Excese care pe alocuri depăşesc teroarea instaurată de bolşevici în Rusia, "fenomenul Piteşti" fiind unul dintre cazurile care ilustrează această afirmaţie.

"Este limpede că eliberarea clasei asuprite este cu neputinţă nu numai fără o revoluţie violentă, ci şi fără nimicirea aparatului puterii de stat" (V. I. Lenin, *Statul şi revoluţia*). Atât pentru Moscova, care urmărea bolşevizarea României, cât şi pentru comuniştii români, cărora le revenea obligaţia îndeplinirii acestui obiectiv printr-o "revoluţie violentă" şi prin "nimicirea puterii de stat", era evident că cei nici 1000 de comunişti erau o forţă revoluţionară prea subţire pentru o acţiune de asemenea amploare. Un impediment căruia i s-a găsit rapid soluţia: *au fost inventaţi comunişti*. Partidul şi-a deschis larg porţile şi, fluturându-se avantajele care decurgeau din calitatea de membru de partid, s-a făcut apel la toţi cei cu "origine socială sănătoasă" să se alăture revoluţiei. Apelul a avut ecou, dar rândurile partidului nu s-au îngroşat cu categoria socială specificată în apel, ci cu acei locuitori de la sate şi oraşe pe care românii, necunoscători ai nomenclatorului marxist al claselor şi păturilor sociale, dar dotaţi cu intuiţie în aprecierea semenilor lor şi sprijinindu-se pe înţelepciunea milenară a poporului, i-au denumit sugestiv "neamuri proaste".

"Neamul prost" este uşor de identificat datorită mentalităţii sale specifice, care-l izolează la periferia grupului din care face parte, precum şi comportamentului, în care josnicia şi lipsa de respect faţă de semeni sunt împinse dincolo de orice limită. "Neamul prost" nu este legat de o anumită condiţie socială, de un anumit mediu sau de un anumit grad de instrucţie. "Neamuri proaste" se întâlnesc atât în mediul rural, cât şi la oraş, chiar printre persoane cu studii şi pretenţii de intelectuali. Din rândul "neamurilor proaste" s-au recrutat componenţii aparatului de represiune, securiştii, miliţienii şi paznicii din penitenciare, adeseori bestii cu chip de oameni, care în numele devotamentului faţă de Partid au săvârşit crime odioase. Şi tot din lumea "neamurilor proaste" proveneau activiştii PCR de la toate nivelele ierarhice, începând cu omniprezentul "şef de cadre" până la vârfurile nomenclaturii comuniste. Cazul peremptoriu al "neamului prost" devenit înalt demnitar este cuplul Ceauşescu.

În orice sistem de valori pus în slujba realizării fiinţei umane într-un climat de echilibru social, valoarea politică îndeplineşte funcţia de valoare-mijloc, rolul ei fiind să asigure realizarea celorlalte valori, valori-scop, în condiţii optime. În capitolul intitulat "Partidul politic", din studiul *Sociologia naţiunii*, Dimitrie Gusti exprimă această idee în următorii termeni: "Tot ce este politic este şi social, pentru că nu poate fi concepută o activitate politică care să nu fie în funcţie de viaţa socială; şi tot ce e social este în acelaşi timp şi politic, pentru că orice manifestare socială, fie de natură economică, fie de natură sufletească, artistică, intelectuală, ştiinţifică, religioasă, toate au însemnate consecinţe politice în sensul larg al cuvântului". Or, dacă relaţia politic-social este o obligaţie pentru toate sistemele politice, ea ar trebui să fie obligaţia primordială pentru sistemul comunist, care s-a născut tocmai ca soluţia pretins ideală pentru rezolvarea tuturor problemelor sociale cu care se confruntă omenirea. Dar de la declaraţii şi intenţii până la înfăptuiri este adeseori o distanţă uriaşă. În realitate, în spatele lozincilor atrăgătoare, menite să atragă mulţimile, se ascunde nemăsurata poftă de putere a conducătorilor comunişti. O putere care să-i ridice deasupra oamenilor de rând şi să le confere stăpânirea tuturor bunurilor pământului.

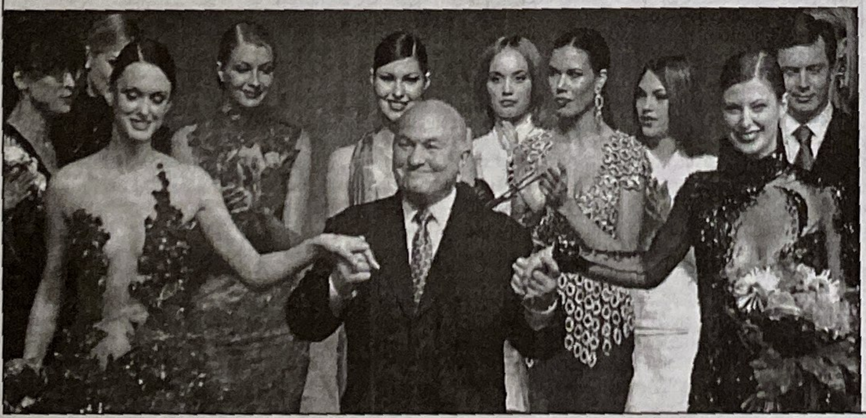
Modul în care a evoluat comunismul sovietic şi comportamentul bolşevicilor ruşi dovedeşte adevărul celor spuse mai sus. Un mod de a înţelege politica pe care "neamurile proaste", cocoţate la conducerea Partidului Comunist şi a Guvernului României, nu numai că l-au imitat întocmai, dar pe alocuri şi-au depăşit maeştrii în practicarea arbitrarului şi terorii. (Am greşi însă dacă nu am menţiona că au existat comunişti care nu numai că au crezut în litera ideologiei marxiste, dar au şi încercat să o transpună în viaţă. "Comunismul gulaşului", realizarea comuniştilor unguri sub conducerea lui Janos Kadar, şi "Primăvara de la Praga", tentativa comuniştilor cehi, conduşi de Alexandr Dubcek, de a înlocui comunismul dogmatic bolşevic cu un "comunism cu chip uman", constituie dovada că au existat şi comunişti care "nu au întinat idealurile nobile ale socialismului", aşa cum au făcut "neamurile proaste" de la noi.)

Devierea puterii politice de la rostul ei firesc de mijloc destinat guvernării, transformând-o în scop în sine, este un fenomen frecvent întâlnit în istorie. În versiune românească, acest fenomen nociv pentru echilibrul social a fost analizat de filozoful Constantin Rădulescu-Motru în studiul intitulat "Psihologia ciocoiului", apărut iniţial în 1908, în *Noua Revistă Română*. O analiză care se potriveşte ca o mănuşă năravurilor actualei clase politice de la noi: "Crezul ciocoiului a fost rezumat întotdeauna într-un singur cuvânt: puterea. Se schimbau Domnii; se schimbau statele care exercitau influenţă asupra ţării noastre; se schimbau până şi bazele culturii noastre; ciocoiul era cu toate de acord, întrucât el rămânea la putere. Boierii pământeni se istoveau prin sacrificiile făcute pentru anumite credinţe; ciocoii, dimpotrivă, se îngrăşau - zic cronicarii vremii. Ei erau paraziţii decreptitudinii noastre politice, fiindcă în urma acestei decreptitudini sporea arbitrarul puterii şi în arbitrarul puterii se găsea la largul său ciocoiul".

Cu trecerea timpului, "neamurile proaste" au evoluat, reuşind să-şi ascundă hidoşenia sufletească sub o glazură subţire, dar substanţa din care sunt clădiţi a rămas aceeaşi. Singurul progres pe care l-au realizat a fost dobândirea statutului de *ciocoi*, pe care C. Rădulescu-Motru îl analizează în continuare. "Ciocoiul este un adorator al puterii şi al rangului, indiferent sau independent de scopul în care ar putea fi utilizate puterea şi rangul. Scopul lui nu trece dincolo de satisfacţia imediată; el nu vrea puterea pentru a întrona idealurile sale în organizarea societăţii, nu; el vrea puterea pentru a se şti că o are el şi nu alţii... Mândru cu cei mici, ciocoiul este linguşitor şi târâtor cu cei mari... Mândria şi linguşirea nu pot sta alături în sufletul care se măsoară pe sine după norma unui ideal, dar în sufletul care este lipsit de ideal, şi care caută numai o satisfacţie imediată, aceste sentimente merg perfect de bine laolaltă".

Ciocoismul este un stil şi o concepţie de viaţă, care se transmite, în cadrul aceleiaşi familii, din generaţie în generaţie. Există *dinastii de ciocoi*. Dacă transmiterea caracterelor ciocoieşti se face pe cale genetică sau prin educaţie, este greu de spus. Probabil că este vorba de o interacţiune a celor doi factori – ereditatea şi mediul – care îşi pun amprenta în procesul de formare a persoanei umane. Ca toate pseudovalorile dintr-o societate fluidă, aşa cum este actuala societate românească, ciocoiul se crede îndreptăţit să fie considerat persoană distinsă, ca urmare a puterii pe care o deţine. Totodată este grijuliu ca şi progeniturile să dobândească o tentă de distincţie, care să-i ridice deasupra vulgului. (De aceea odraslele lor învaţă în şcoli înalte, dacă este posibil în Occident, de preferinţă în Statele Unite.)

Actualul Guvern PSD este o ilustrare vie a prezenţei "neamurilor proaste" şi "ciocoilor" la vârful puterii politice. Identificarea lor este uşoară. "Neamurile proaste", cei care nu au făcut saltul la treapta de "ciocoi", pot fi recunoscuţi după guşi, fălci şi pântecele proeminente, dar mai ales după "limba de lemn", care-i deconspiră îndată ce deschid gura. Cât priveşte "ciocoii", este suficient să aflăm din cine se trag. Mai toţi provin, fie direct, fie prin alianţă, din familii de înalţi activişti de partid sau de securişti cu grade mari. Din această categorie un nume trebuie totuşi rostit: Adrian Năstase. Prototipul ciocoiului postdecembrist, care, deşi s-a realizat în toate privinţele, continuă să fie "nesătul" în mijlocul unei "populaţii flămânde".



Gabriel CONSTANTINESCU

«O LEGE A FĂRĂDELEGII»

în acest număr: dezincriminarea prostituţiei sub aspect moral-religios

Recentul proiect de lege privitor la dezincriminarea şi instituţionalizarea prostituţiei (condamnat ferm de Sf. Sinod al B. O. R.) este susţinut în cercurile puterii şi în *mass media* de o propagandă insidioasă şi iresponsabilă, bazată pe o seamă de argumente mistificatoare de natură morală, juridică şi medicală, a căror deconspirare reclamă implicarea fermă a specialiştilor oneşti din domeniile respective. Centrul de Studii Teologice Aplicate (înfiinţat recent cu binecuvântarea Î. P. S. Teofan şi funcţionând sub egida Mitropoliei Olteniei) – care-şi propune să dezvolte "programe de cercetare biblică şi patristică cu caracter interdisciplinar, cu scopul de a sprijini lucrarea Bisericii în lume, aplicând rezultatele cercetărilor şi oferind soluţii teologice în diverse domenii: misiune, ştiinţă, bioetică, medicină, drept, asistenţă socială, pedagogie, sociologie, ecologie" – a iniţiat un astfel de demers, adunând o impresionantă documentaţie ştiinţifică şi statistică, pe baza căreia a elaborat un solid corp de argumente multidisciplinare împotriva respectivului proiect legislativ. Rezultatele cercetărilor se regăsesc în broşura intitulată *Legiferarea prostituţiei, o lege a fărădelegii. Argumente moral-religioase, juridice, sociologice şi medicale împotriva dezincriminării prostituţiei*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2002 (din care facem mai jos – în încheierea serialului nostru – un rezumat al părţii *moral-religioase*, după ce în numerele trecute prezentasem aspectul juridic şi aspectul medical al problemei; materialul apărut în broşură este semnat de Pr. Prof. Ilie Moldovan).

I. Problema legalizării prostituţiei privită din punct de vedere religios-moral

1. ***Tendinţa generală de azi spre legitimarea "devianţelor" imorale în societate***

Pentru creştinii ortodocşi, care formează majoritatea cetăţenilor din ţara noastră, prostituţia reprezintă manifestarea publică a unui păcat abominabil, iar legalizarea ei – o sfidare a oricărei conştiinţe tradiţionale. Una dintre caracteristicile de seamă ale tendinţei de surpare a ordinii morale tradiţionale, cunoscute ca atare de veacuri pe pământul românesc, este aceea de a se pretinde pentru astfel de "devianţe" o legitimare *juridică*. Ele apar ca nişte "drepturi" ale unora, pe care Statul, mai ales în condiţiile democraţiei contemporane, ar avea datoria să le recunoască, întrucât posesorii lor au calitatea de cetăţeni ai lui. Ba mai mult, i se cere Statului să le asigure deplina desfăşurare, fără să se mai aibă în vedere afrontul pe care îl aduc altor categorii de cetăţeni, de data aceasta majoritari. Legalizarea prostituţiei se înscrie, astfel, pe aceeaşi linie cu legalizarea avortului şi a homosexualităţii, cu care face un front comun.

Chiar fiind vorba despre o gravă încălcare a ordinii morale, se consideră adesea că legea civilă nu poate pretinde ca toţi cetăţenii să trăiască la un nivel de moralitate mai ridicat decât acela pe care ei înşişi îl recunosc şi îl împărtăşesc. Rămâne însă întrebarea: nu se cuvine oare ca legea să exprime opinia şi voinţa majorităţii cetăţenilor? Ba mai mult: poate legea să fie transformată într-un simplu surogat al moralităţii sau chiar într-un instrument al imoralităţii? În interesul convieţuirii civile şi al armoniei sociale, poate să renunţe la orice cod moral, să părăsească orice concepţie etică, bine ştiind că acest lucru înseamnă, în cele din urmă, subminarea propriei sale autorităţi? [...] Datoria legii este aceea de a apăra viaţa, în vreme ce legalizarea prostituţiei nu poate însemna decât promovarea unei promiscuităţi prin care se risipesc energiile vitale ale unui popor. Atunci când o majoritate parlamentară, deşi nu totdeauna în numele majorităţii sociale, decretează legitimitatea suprimării vieţii umane (bunăoară prin liberalizarea avortului, sau, în cazul nostru, prin liberalizarea desfrâului), nu ia oare o decizie "tiranică" faţă de existenţa unui neam? Conştiinţa etnică reacţionează pe drept cuvânt în faţa fărădelegilor care atrag după ele pieirea neamului românesc din istorie, nu prin năvălirea altor popoare asupra lui, ci prin el însuşi. Oare această modalitate de dispariţie încetează de a se mai numi *o crimă* dacă, în loc să fie întreprinsă de barbari sau de tirani fără scrupule, ar fi legitimată de consensul popular? [...]

2. ***Sisteme juridice privitoare la prostituţie***

Legislaţiile ce se referă la prostituţie se împart în trei categorii principale: a) sisteme juridice *prohibiţioniste*; b) sisteme juridice *reglementariste*; c) sisteme juridice *aboliţioniste*. Deşi compartimentate în categorii diferite, distincţia dintre aceste sisteme rămâne totuşi relativă, câtă vreme nu ne referim la ele dintr-o perspectivă religios-morală autentic creştină. Deoarece numai un criteriu moral absolut poate opri, în cursul vremii, trecerea de la un sistem juridic la altul. În cazul cel mai fericit, trecerea de la un sistem reglementarist la unul prohibiţionist, chiar dacă nu se face din motive ce ţin de o prescripţie etică, cum ar fi bunăoară sancţionarea acostării "clienţilor" de către prostituate în locuri publice, e un câştig în cauză. E firesc, aşadar, ca Biserica să apere un sistem prohibiţionist, care interzice practicarea prostituţiei, aşa cum este cel din Japonia, China, Thailanda etc., care au reglementări ce sancţionează atât prostituatele, cât şi proxeneţii, cu condiţia însă ca prohibiţia să meargă până la capăt, "clienţii" fiind şi ei pedepsiţi, şi nu numai în cazuri excepţionale.

În ce priveşte sistemul juridic reglementarist, el pleacă de la premiza că prostituţia este un "rău necesar", motiv pentru care trebuie tolerată şi, în acelaşi timp, supusă unor reguli stricte de exercitare. Ideea "răului necesar" este marea derută pe care o aduce cu sine iluminismul apusean [...]. Dacă încă din Renaştere atitudinea tolerantă faţă de prostituţie a sporit riscul ineficienţei combaterii altor delicte, precum adulterul şi incestul, promiscuitatea morală de la începutul noului mileniu atinge cote nebănuite, revărsându-se până în şcoli şi internate. Şi toate acestea sub emblema "răului necesar"! Solidaritatea dintre prostituţie şi pornografie a ajuns să fie o notă comună a uneia şi aceleaşi nelegiuiri, sub ochiul amorţit al legii.

În fine, sistemul juridic aboliţionist, care refuză de fapt să recunoască dreptul Statului de a stabili reglementări privitoare la acest fenomen, constituie o noutate specifică vremii noastre. Criticând sistemele juridice care recunosc statutul legal al prostituţiei, aboliţionismul militant apreciază că "sub pretextul protejării legii sau ordinii, reglementarismul permite înflorirea unei industrii lucrative, în condiţiile unui dispreţ flagrant faţă de drepturile umane ale lucrătoarelor care activează în industria sexului". Pe această linie, în sensul liberalizării depline a desfrâului faţă de orice condamnare morală, care ar corespunde unei "sclavii" degradante a femeii, se promovează un gen de emancipare aşa-zis "democratică". Ca urmare a acţiunilor aboliţioniste, în anul 1949, a fost adoptată de multe state *Convenţia pentru Eliminarea Traficului de Persoane şi Exploatării Prostituatelor*. Întrebarea este, totuşi, dacă statele care au aderat la Convenţia respectivă au făcut acest lucru în mod sincer sau numai formal, pentru că promovarea sistemului presupune coroborarea acestuia cu încă multe alte rânduieli, scăpate şi ele de sub egida legii morale (e vorba, în primul rând, de liberalizarea avortului). Chiar dacă recunoaştem o oarecare aparenţă de adevăr într-o astfel de gândire, e greu să nu vedem că, fără o ancorare morală obiectivă, nici acest regim al unei libertăţi considerate depline nu poate asigura ordinea socială şi acordul dintre interese, care de fapt revine legii [...].

II. Atitudinea Bisericii Ortodoxe faţă de evaluarea juridică a prostituţiei

Atitudinea Bisericii Ortodoxe, care îşi întemeiază morala ei pe o moştenire scripturistică şi patristică inalterabilă, măsoară valoarea sistemelor juridice privitoare la prostituţie pe coordonatele acestor trei principii de conştiinţă: 1) gravitatea păcatului de moarte pe care-l săvârşesc prostituatele şi "clienţii" lor; 2) complicitatea la săvârşirea acestui păcat; 3) responsabilitatea ce revine fiilor Bisericii strămoşeşti în apărarea zestrei spirituale a neamului nostru.

1. ***Gravitatea păcatului curviei şi preacurviei în Tradiţia Ortodoxă***

A. *Caracterul grav al desfrâului în perspectiva* ***Sfintei Scripturi*** *(în* ***Vechiul Testament****: Ieşirea 20, 14; Pilde 6, 32; Naum 3, 4; Ieremia 13, 27; în* ***Noul Testament****: Matei 15, 19; 21, 30; Marcu 7, 21; Luca 15, 13; Ioan 8, 41; Fapte 15, 20; Romani 1, 29; I Corinteni 6, 18; Galateni 5, 19; Efeseni 5, 3; I Tesaloniceni 4, 3; I Petru 4, 3; Apocalipsa 22, 15)*. Dacă în Vechiul Testament cuvintele "Să nu fii desfrânat!" (*Ieşirea* 20, 14) reprezintă a şaptea poruncă din Decalog, în Noul Testament avertismentele ce privesc gravitatea şi urmările acestui păcat sunt mult mai accentuate: "Orice păcat pe care-l va săvârşi omul este în afară de trup. Cine se dedă însă desfrânării păcătuieşte în însuşi trupul său" (*I Corinteni* 6, 18) – ne spune Sfântul Apostol Pavel. "Iar desfrânarea şi orice necurăţie nici să nu se pomenească între voi, după cum se cuvine unor sfinţi" (*Efeseni* 5, 3). "Iar partea celor fricoşi şi necredincioşi şi spurcaţi... şi desfrânaţi... este iezerul care arde, cu foc şi cu pucioasă" (*Apocalipsa* 21, 8) – ne avertizează Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan.

B. *Desfrâul – trădarea castităţii, destinului şi neamului*. Dacă la înmormântare bocim trupul părăsit de suflet, prin căderea în desfrâu se cuvine să plângem sufletul părăsit de Dumnezeu. Căci profanarea unei biserici de lemn sau de zid aproape că nu se poate compara cu pângărirea templului viu care este trupul feciorelnic, tânăr şi curat. Trădarea castităţii mai înseamnă şi trădarea harului care se inaugurează prin taina căsătoriei. De asemenea, este un act de trădare a neamului. Toate lucrurile care sprijină valorile morale ale vieţii – în tinereţe şi în familie – se constituie în fapte patriotice, după cum toate cele ce le stau împotrivă, cum sunt multiplele feţe ale desfrâului, se prefac într-o lucrare a marilor trădări.

C. *Adulterul – căderea din harul căsătoriei*. Fenomen abominabil, adulterul este infidelitatea care atrage voinţa unui soţ spre neant, una dintre faptele cele mai grave care pot murdări conştiinţa religioasă. Fiind o înfrângere, o dărâmare a unui templu (cel al trupului nostru, destinat să fie sălaş al duhului), păcatul se introduce acolo unde a domnit harul căsătoriei şi în locul plinătăţii dumnezeieşti se cască o prăpastie de nefiinţă în însăşi zidirea lui Dumnezeu. Călcând în picioare drepturile cele mai sacre înscrise în suflet de Dumnezeu Însuşi, adulterul, pe cale de trădare şi sperjur, răpeşte şi prostituează un trup ce este proprietatea altuia, aduce dezolare şi ruină în societatea domestică, otrăveşte izvoarele vieţii, dispreţuind legile privitoare la perpetuarea neamului omenesc, corupe bucuriile şi satisfacţiile paternităţii, perverteşte natura.

D. *Atitudinea faţă de adulter şi prostituţie la Sfinţii Părinţi, în canoane şi în legislaţia împăraţilor creştini (la Hippolyt, Ciprian, Origen, Calist, Constantin cel Mare, Clement, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie de Nyssa; în canoanele Sfinţilor Părinţi, în alte colecţii de canoane şi legi)*. Pentru a-şi apăra credincioşii de primejdiile adulterului, ca şi ale tuturor formelor pe care le poate îmbrăţişa păcatul desfrânării, între care de mare gravitate este prostituţia, Sfânta noastră Biserică şi-a fixat principiile de conduită morală în anumite canoane. Dintre canoanele ce se referă la adulter, amintim canonul 58 al Marelui Vasile, care opreşte de la împărtăşanie 15 ani pe cel ce a săvârşit acest păcat, precum şi canonul 81 al aceluiaşi Sfânt Părinte, care opreşte de la cele sfinte pe preotul căzut în adulter. Din toate canoanele bisericeşti privitoare la desfrâu, curvie şi preacurvie, reiese cu limpezime adevărul că Biserica a ţinut dintotdeauna în mod strict la curăţia dinainte de căsătorie, ca şi la cea specifică vieţii conjugale.

(continuare în pag. 6)

(urmare din pag. 3)

E. *Argumente privind netemeinicia presupoziției instituționalizării prostituției ca un "rău necesar"*:

a. *Argumente medicale*. Sunt de remarcat cuvintele D-lui Dr. Pavel Chirilă, dintr-o *Scrisoare deschisă către medicii participanți la întâlnirea cu Primul Ministru și cu Ministrul Sănătății* (Snagov, decembrie 2001): "Vă rog să studiați statisticile americane (unde prostituția este ilegală) și pe cele vest-europene (unde prostituția este legalizată) și veți putea observa că rata sifilisului primar și secundar nu diferă semnificativ". În ce privește SIDA, care își găsește în prostituție una dintre căile cele mai favorabile de propagare, ea se alătură în chip înfricoșător bolilor venerice tradiționale, întregind tabloul sumbru al marilor flageluri sociale. S-a stabilit de către specialiștii onești că există posibilitatea infestării cu HIV chiar și prin folosirea impudicului obiect care este prezervativul. Căci acesta, care este atât de răspândit astăzi, prezintă microfisuri de 5-50 microni, pe când virusul HIV este mult mai mic, având 0,1 microni, ceea ce înseamnă că poate penetra învelișul prezervativului [...]

b. *Argumente psihologice*. Argumentele de ordin sufletesc sunt de luat cu precădere în seamă, mai ales pentru că mijloacele controlului medical nu pătrund până acolo unde păcatul desfrâului atacă ordinea interioară a vieții omului. Iată experiența tristă a necurăției: ea îi oferă omului, cu o mână, o plăcere de o clipă, dar îi răpește, cu cealaltă, o comoară nepreţuită. Caracterul se pierde, viața interioară se destramă, memoria slăbește, inima se sălbăticește.

c. *Argumente sociologice*. Argumentele furnizate de numeroasele cercetări de sociologia și istoria comportamentului sexual "deviant" dovedesc categoric faptul că motivele prostituției nu sunt de ordin economic și ca atare nu aparțin unei necesități umane, după cum nu sunt nici de ordin pur biologic, ci își au rădăcinile în suflet și în voință, fiind determinate în mare măsură de ambianța comunitară.

2. *Complicitatea la instituționalizarea prostituției în țara noastră*

A. *Desacralizarea vieții contemporane*. Desacralizarea vieții contemporane este un fapt de experiență curentă, ceea ce aduce cu sine diminuarea sau chiar pierderea conștiinței păcatului – și în primul rând a păcatului desfrânării. Când dispare simțirea tainică a lui Dumnezeu din lume, atunci dispare și cunoașterea de sine omului, după cum dispare și răspunderea față de sine, față de semeni și față de lucrurile înconjurătoare. Mai întâi este vorba despre întunericul orbilor în care s-a scufundat omul de astăzi din pricina falsului "iluminism", a materialismului și nihilismului de care este dominat. Sacralitatea vieții – care așază o frână în fața fărădelegii, inclusiv a prostituției, ce are implicații atât grave în ordinea socială – e pusă sub semnul întrebării, ceea ce lasă loc desacralizării, inclusiv complicității iresponsabile la instituționalizarea prostituției.

B. *Colaborarea avortului, a adulterului și a divorțului*. În colaborare cu adulterul se găsesc aceste două practici, avortul și divorțul, la care se pot adăuga pornofilia și contracepția, toate acestea nefiind decât părți conexe ale unui sistem complet și coerent de ruinare a familiei din zilele noastre. Cu multă ușurință omul de astăzi este ispitit să uite ceea ce face esența căsătoriei și a familiei, așa cum a voit-o Dumnezeu, și astfel o consideră o afacere privată. Partenerul devine, așadar, un simplu instrument de plăcere. Dintr-un mijloc se face un scop, cautându-se căsătoria "perfectă" în metodele cele mai rafinate de satisfacere a pornirilor subnaturale.

C. *Motivele instaurării sterilității voluntare în viața conjugală și consecințelor*. Dreptul la plăcerea făcută artificial sterilă se descoperă cu inevitabile consecințe. Ar fi și dreptul de a justifica desfrâul, care în cele din urmă se îndreaptă spre prostituție. Despre practicile sterilității voluntare se poate repeta ceea ce s-a zis cu privire la divorț: precum simpla posibilitate de schimbare duce la schimbare, tot la fel simpla posibilitate de instalare a sterilității voluntare duce la sterilitate. De la această practică la adulter nu este decât un pas, iar de la adulter la căderea în mreaja prostituției poate fi iarăși un singur pas. Păcatele se ajută între ele, iar de aici și o anume influență pe care exercită o fărădelege asupra alteia, producându-se de obicei o reacție în lanț.

D. *Participarea la campania în favoarea legiferării permisive a prostituției*. E vorba de o participare ce aduce cu sine o culpă bine definită din punct de vedere creștin: "însușirea unor păcate străine". Instituționalizarea prostituției este o acțiune de ordin legislativ și, în calitate de cetățean, se cuvine să-ți spui cuvântul în stabilirea normelor de conviețuire socială, fără să-ți trădezi conștiința morală. În nici un mediu de existență legea civilă nu se poate însă substitui conștiinței și nici nu poate dicta norme care-i depășesc competența. Angajarea, fie și numai la nivel de "opinie", în favoarea legiferării permisive a prostituției te pune în conflict cu însăși legea morală: adică nu numai cu tradiția omenească și cu majoritatea care o urmează, dar și cu Dumnezeu Însuși. [...]

3. *Responsabilitatea generală și cea specială față de fenomenul instituționalizării prostituției*

A. *Porunca "Să nu fii desfrânat!" analizată în conținutul ei negativ (drept culpă), dar și în cel pozitiv (ca imperativ al castității)*. Degradarea erotică, desfrânarea, este considerată de Biserică, după cum am arătat pe larg mai sus, ca având o gravitate deosebită. Ea se înfățișează ca un puternic factor de distrugere și tocmai de aceea Sfântul Apostol Pavel ne vorbește despre o "taină a fărădelegii" (*II Tesaloniceni* 2, 7). Răspunderea față de acest păcat, prin săvârșirea efectivă sau prin simpla complicitate, este una enormă. Sfântul Apostol ne atrage atenția că răul produs de păcatul desfrânării nu este inevitabil, drept care ne revine datoria de a-l demasca, de a-i descoperi legăturile "oculte" cu orice formă de prostituție, mai ales când aceasta devine publică. Desigur, în cuprinsul acestui păcat se pot identifica grade diferite de răspundere, atunci când ne referim direct la persoanele vinovate sau la felul de consumare a actului rușinos. În cazul prostituției, gradul de răspundere atinge cote de complicitate reciprocă și de participare la o lucrare ce se răsfrânge asupra neamului întreg. [...]

B. *Culpa baiaderelor și mijloacele Bisericii de a le salva*. Culpa celor ce întrețin viciul desfrânării este indiscutabilă. Ele nu împrumută "clienților" numai delicii senzuale, ci trece asupra acestora și vina propriilor lor fărădelegi. O ieșire din această situație nu le-o poate aduce decât trezirea conștiinței păcatului. De salvarea sufletului lor se cuvine să se ocupe în mod special Biserica, ea având cult pentru atâtea sfinte ce s-au ridicat din rândurile desfrânatelor, înălțându-se prin pocăință. Înființarea unor oficii speciale pentru *recuperarea* lor, după cea mai bună tradiție ortodoxă, cât și o instituție specială pentru *prevenirea* prostituției – iată două imperative de căpătâi ale vremii noastre.



Femeile mironosițe **(detaliu de frescă de la Humor)**

C. *Culpa "clienților" și descoperirea responsabilității lor negative*. A măsura culpa "clientului" nu este un lucru mai puțin important pentru îngrădirea fenomenului. Degradarea unei femei, abuzând de ea, este tot atât de gravă în condițiile de stabiliment ca și în cele ale altor situații obișnuite. Dacă nu chiar mai gravă. Prostituata este expusă cu predilecție înjosirii sociale, ceea ce îi creează și nebănuite prejudicii de ordin spiritual. Faptul are loc nu numai față de femeie, ci și în sufletul celui care abuzează de ea. El face ca prostituția însăși să se perpetueze, deoarece se împacă, în gândirea și simțirea lui, cu ea. Aceasta are apoi o răsfrângere asupra întregii sale vieți, căci s-a făcut părtaș la cea mai mare necinste ce se poate închipui, a trupului și a sufletului deopotrivă. [...].

D. *Scara răspunderilor, urmând o paralelă a factorilor de răspundere față de fenomenul proavorționist și prostituționist*. Pe lângă fiecare prostituată, ca și pentru cea care a săvârșit un avort sau mai multe, există numeroase alte persoane care au contribuit la păcatul, la suferința și mai ales la înrobirea ei. Lista este mare și ne rezumăm aici doar la indicarea unor repere: **a.** politicienii ce au votat legiferarea prostituției; **b.** judecătorii și avocații care folosesc sistemul judiciar în apărarea prostituției; **c.** membrii *mass media* ce ascund gravitatea păcatului și consecințele lui sociale; **d.** susținătorii propagandei proavorționiste și prostituționiste, ce au de câștigat în urma practicării acestei fărădelegi; **e.** cei ce lucrează în stabilimentele respective și/sau le susțin într-un fel sau altul; **f.** toți cei ce susțin o organizație aparent fără legătură cu prostituția, dar care o sprijină.

E. *Marea răspundere a Bisericii și a fiilor ei față de imperativul salvării neamului românesc*. Datoria Bisericii de a se opune ferm legalizării prostituției, în numele apărării zestrei spirituale a neamului, sau de a lupta pentru abrogarea unei asemenea legi, în cazul în care ea există, este un fapt de la sine înțeles, consfințit prin înseși temeiurile dumnezeiești ale credinței și vieții creștine. Nu mai puțin, însă, Biserica este chemată, prin însăși pilda lui Hristos, să se apropie de aceste biete ființe omenești, care sunt prostituatele, și să le aducă pe calea cea dreaptă. Preocuparea ei majoră ar trebui să fie aceea de a le aduce pe acestea la pace cu ele însele și cu Dumnezeu, înlăturându-le amăgirea că ar fi nevrednice de iertare și de mântuire, căci mare este mila lui Dumnezeu și puterea pocăinței. Rolul Bisericii este de a căuta autenticele cauze ale depravării, care nu privesc doar pe baiadere, ci și pe "clienții" acestora, în vederea salvării lor și a asanării morale a întregii societăți.

(Text apărut integral în broșura menționată în șapou, sub egida Mitropoliei Olteniei)

RĂZVAN CODRESCU RĂSĂRITENELE IUBIRI FALS TRATAT DE DEZLUMIRE

editura christiana, bucureşti, 2002; coperta: ştefan orth, *nu creşte trandafir fără ghimpe*





AMURGALIA
sonete şi false sonete

–AUTOPORTRET

De port în trup a veacului măsură
şi-i urc Golgota, gîfîind sub lemn,
măcar în stihuri voi trăi solemn,
încins în visul meu ca-ntr-o armură.

Voi creşte nou din cîte-n pîrg dădură
şi nu voi cere ca jidovii semn,
căci nu mi-i alta duhului îndemn
decît măria-sa, iubirea pură.

Eu n-am pe-aci statornică cetate,
ci neamul meu e taină scrisă-n cer,
pe frumuseţea slavei ne-nserate.
Ce-i limba mea de nu smerit năier
vislind prin apa mărilor sărate
spre strădulcimi ce negrăit ne cer?

–POST-CHRISTUM

Păcatu-n noi e pradă, nu putere,
că-l muşcă moartea şi iubirea-l bate,
şi cu-ndulcită limbă de-nviere
îl paşte ruga, ca un miel, din toate.

Cînd crucea-n veci ţepuşă ni-i în spate
şi cer cu cer cucernic sîrg ne cere,
de-arvuna slavei răul nu mai poate
să-şi verse-n noi prisosul lui de fiere.

Chiar sîngerînd din creştet la călcîie,
sau beţi de mustul falselor iubiri,
nu piere-ntreg nici izul de tămîie,
nici raiul ce ne pîlpîie-n priviri,
că-n noi, cu noi şi peste noi veghează
Atotiubirea, răstignit de trează...

–MATER DOLOROSA

"La ce ţi-s umezi ochii sfinţi, femeie?
De-l plîngi pe-acel ce veşniceşte-n cuie,
păcat ar fi în carnea ta – şi nu e,
căci nu putea paharul să nu-l beie.

De-l plîngi pe-acel ce-a cutezat să spuie:
***Eli, Eli...**, a duhului scînteie*
luceşte-n plînsu-ţi, şi de-ar fi să steie,
ar plînge piatra-n ziduri şi pe gruie.

Iar dacă-i plîngi pe-acei ce plîng cu tine,
eşti înşăţi duh în fecioreşti veşminte,
şi slava ta cu Slava Lui se ţine;
atunci eşti Maica neamurilor sfinte
şi din ne-lumea cerurilor vine
Hulub aprins în două Legăminte".

MIRELE ŞI PELERINUL
icoane imnice

–CUVINTELE

Cuvintele, adevăratele cuvinte,
îşi trimit sunetul mergător-înainte,
apoi se fac trup şi se apropie de noi
cu tălpi desculţe şi cu umeri goi.

Cuvintele, adevăratele cuvinte,
a treia zi se scoală din morminte,
căci sfintele, naltele, muşcă din moarte,
şi slava le-nghite, şi duhul le-mparte.

Cuvintele, adevăratele cuvinte,
se fac pîine şi vin, întru-aducere-aminte,
iar taina lor, marea, ne soarbe în sus,
de la Răsărit şi pînă la Apus.

–FILĂ DE ACATIST

Galileanco, laudă ţie,
osie sfîntă a lumii, Marie!

Coptu-s-a-n taină sămînţa cea rară
ce Tatăl o pune şi Duhul o ară,
viaţa la Viaţă prin tine să vină,
înaltă de slavă şi grea de lumină.

Galileanco, laudă ţie,
osie sfîntă a lumii, Marie!

Din dalbă smerire de pururifecioară
pîinea şi vinul amin se pogoară,
creşte Cuvîntul tăcut în potire –
Mireasă lui însuşi şi veacului Mire.

Galileanco, laudă ţie,
osie sfîntă a lumii, Marie!

Milelor tale umilă povară,
lacrima rugilor noastre de sară
poala ţi-o udă, heruvii ţi-i moaie,
şi cerul într-însa întreg se-ncovoaie...

Galileanco, laudă ţie,
osie sfîntă a lumii, Marie!

–SFÎNTA SFINTELOR

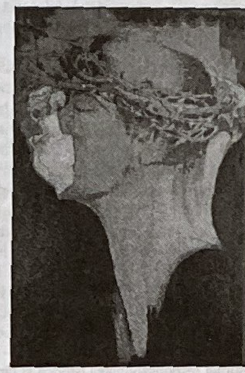
Din mai în mai
şi din Constantin în Constantin –
neclătită stai
între pîine şi vin.

Lumi două
adastă din palme să-ţi beie,
crăiasă crainouă,
mireasă meree.

Linei lumini
celei pururea neînserate
marianic te-nchini,
maica lumii cetate.

Icoană-n cer
Ierusalimului ce va să vie,
neamuri se cer
după tine-n pustie.

Din mai în mai
şi din Constantin în Constantin –
neclătită stai
între pîine şi vin.





ROST DE DOINĂ
cîntece fără stăpîn

–BLAGO-SLOVIE

De n-ai sta proptit în datini
mi-e c-ai prinde să te clatini
şi că vîntul te-ar culcare
prin ţărîni, dintr-o suflare.
Dar aşa, de cînd te ştiu,
nu ţi-e mult, nu ţi-e tîrziu,
iar pe naltă fruntea ta,
mlădietă a cînta,
stă măiastra fără leat
şi se uită peste sat,
peste codru, peste vale,
peste zariştile tale,
pînă hăt, pe unde nu-i
făr' de slava cea dintîi...

–CUMINECARE

Eu sînt tu şi tu eşti eu...
Tu gîndeşti cu gîndul meu
şi eu văd cu ochii tăi,
dar de-a valma pe-amîndoi
ne visează singur El,
Cel de-a pururea la fel,
dincolo de ochi şi gînd,
nelumină luminînd –
întreită trecere
fără de petrecere,
taina lumii geamănă,
chipul ce se-aseamănă...

–SUFLETE CU VĂI ADÎNCI...

Suflete cu văi adînci,
te-aş umbla întreg, pe brînci,
de din dalbe zori de zi
pînă seara la chindii
şi prin naltă iarba ta
de cu noapte m-aş culca,
şi m-aş spune ţie-ntreg
cum mă cern şi nu m-aleg,
cum mă-mblat şi nu mă dor,
cum aş vrea să nu mai mor,
eu – nemernicul, eu – lutul,
nestrunitul, nelăutul...

–DRAGOSTILE

Dragostile, ce mi-s ele?
Patimi dulci şi temenele...
Numa una-i tîrnosită,
n-are vierme de ispită,
dar aceea-i cruce greauă:
ca s-o porţi îţi trebui steauă...

Scrisoare deschisă adresată presei române "responsabile" (14.04.2002)

Atitudinea şi acţiunile cu mare potenţial antinaţional ale guvernului Năstase, de la început şi până azi, inclusiv cea privitoare la controversatul Holocaust din România, sunt cunoscute, aşa cum sunt cunoscute presiunile şi interesele ce le-au determinat, precum şi răsplata pe care o aşteaptă.

În acest context solicităm presei române să reamintească, atât politicienilor cât şi opiniei publice, că în România au avut loc, numai în ultimii 60 de ani, două genociduri şi o epurare etnică, ale căror victime au fost *românii* şi pe care guvernul român le ţine sub tăcere. Ne referim la :

1. Genocidul la care au fost supuşi românii din Basarabia între 26 iunie 1940 şi 22 iunie 1941, prin "arestarea, deportarea, asasinarea a peste 300.000 români, reprezentând 12,23% din populaţie – după revenirea sovieticilor, în 1944, procentul victimelor avea să urce la *peste o treime din total*" (Paul Goma – "Basarabia şi Problema", februarie 2002). Particularitatea acestui genocid constă în masiva contribuţie a unor minoritari, cu deosebire a celor comunişti, fapt atestat atât de documentele vremii, cât şi de mărturisirile târzii ale unui Mihail Bruhis în *Rusia, România şi Basarabia* (Tel Aviv,1979, şi Chişinău, 1992), sau ale lui Z.K. – Grigore Vindeleanu în *Basarabia*, revistă a Uniunii Scriitorilor din Moldova, nr. 6, 1991.

2. Genocidul petrecut între 1940 şi 1944 în Ardealul de Nord, ocupat ca urmare a Dictatului de la Viena, a cărui responsabilitate o poartă armata şi oficialităţile horthyste, dar şi nenumăraţi maghiari autohtoni, inclusiv, din nefericire, preoţi maghiari. Le reamintim jurnaliştilor români că bisericile maghiare vor reprimi, conform Protocolului PSD - UDMR, bunurile naţionalizate de comunişti, fără a-şi fi asumat responsabilitatea istorică şi fără a-şi fi cerut iertare, refuzând să urmeze exemplul profund creştinesc al Papei Ioan Paul al II-lea din anul 2000. Mai mult chiar, faptul că atât întâistătătorii bisericilor maghiare, cât şi mulţi subalterni ai acestora au o atitudine agresiv antiromânească, prin repetate atacuri la adresa Bisericii Ortodoxe şi prin incitare la ură interetnică, nu-i opreşte pe actualii guvernanţi să-i răsplătească, fără măcar a condiţiona retrocedările de asumarea responsabilităţii amintite! Având în vedere că "Protocolul" prevede legalizarea până la sfârşitul lunii aprilie a acestui act degradant, care nu poate decât resuscita frustrările românilor ardeleni, aşteptăm luarea unei poziţii clare din partea jurnaliştilor români. Atât arhivele Ministerului de Externe cât şi cele ale Bisericii Ortodoxe sunt în mare parte publicate. Ele dovedesc că masacrarea unor sate întregi, asasinatele, cu precădere asupra preoţilor, distrugerea şi pângărirea bisericilor, constrângerea românilor de a trece la alte confesiuni, schingiuirile, bătăile şi înfometarea sistematică, expulzările a sute de mii de români etc., etc., au avut scopul, de altfel adesea declarat, de a rezolva o dată pentru totdeauna problema apartenenţei Ardealului, prin purificare etnică.

3. La mai puţin de 50 de ani, o adevărată epurare etnică a avut loc, cu deosebire în Harghita şi Covasna, parţial în Mureş, dar lovind din primul moment, pe o arie mult mai mare, copiii români din şcolile cuprinzând clase paralele maghiare şi române. Pentru a putea îndoctrina tinerele generaţii în spiritul superiorităţii şi iredentismului, copiii români şi maghiari nu trebuiau să se cunoască, să înveţe a se respecta reciproc, sau, Doamne fereşte, să se iubească "impurificându-se". Începută în forţă imediat după Revoluţie şi continuată insidios până azi (cazul recent al Liceului Bolyai din Tg. Mureş este unul din rarele ce ajung a fi cunoscute, urmând a fi desigur muşamalizat, conform tradiţiei), epurarea etnică a afectat, numai până în 1991, peste 4000 de români. Această tragedie interminabilă, care se petrece în inima ţării, cu complicitatea tuturor guvernelor din ultimii 12 ani, ar fi inimaginabilă într-o ţară cu simţul demnităţii intact. Documentele primelor acte ale "epurării" pot fi consultate de oricine atât în "Raportul Comisiei Parlamentare de audiere a persoanelor care, după 22 decembrie 1989, au fost nevoite să-şi părăsească locul de muncă şi domiciliul din judeţele Covasna şi Harghita" din 1991, cât şi în foarte bine documentata carte *Mărturii tragice* a D-lui Z. Dragoş, Ed. R.A.I., 1995.

Aşa cum fiecare popor păstrează vie amintirea catastrofelor suferite şi a victimelor lor, ca act indispensabil de prevenire a unor evenimente similare, românilor, mult prea dispuşi să uite şi să minimalizeze, presa română responsabilă ar trebui să le reamintească cu regularitate pericolele prin care au trecut şi la care se expun dacă le ignoră. Jurnaliştii români ar trebui să le readucă aminte guvernanţilor actuali că, spre deosebire de aproape toate ţările foste comuniste, păstrarea intactă a identităţii naţionale a minorităţilor din România este cea mai elocventă dovadă a drepturilor de care s-au bucurat şi se bucură acestea. De aceea, în apărarea intereselor legitime ale românilor din ţările limitrofe, guvernul român ar trebui să introducă principiul reciprocităţii.

Este desigur cunoscut că în ţări cu lungi şi solide tradiţii democratice partide politice pe bază etnică nu există. În USA nu există un partid al negrilor (30 mil.), al mexicanilor (35 mil.) şi nici al maghiarilor (1,8 mil. – cam cât în România!). În Franţa nu există un partid al arabilor (5 - 6 mil.), al bretonilor sau al alsacienilor. Chiar şi Ungaria interzice constituirea unui partid pe bază etnică. Minorităţilor nu le este permisă reprezentanţa directă în Parlament, reprezentanţii acestora fiind desemnaţi de partidele maghiare. În acest context, "monstruoasa coaliţie" a PSD cu un partid strict etnic, ale cărui interese intră foarte adesea în coliziune cu cele ale statului român, nu putea duce "guvernul minoritar" actual decât la o politică capitulardă, demonstrată încă din primele săptămâni ale guvernării. Semnalele de alarmă ale ministrului de Interne şi ale SRI, privind pierderea controlului statului într-o zonă a ţării, au fost înăbuşite şi s-a continuat pe aceeaşi linie. "Protocolul" din noiembrie 2001 subliniază încă o dată absurditatea acestei politici, mai ales în perspectiva stabilităţii în Ardeal. "Bunăcredinţa şi recunoştinţa" UDMR-iştilor, ca şi a prelaţilor maghiari, s-a manifestat foarte clar la Miercurea Ciuc, cu ocazia sărbătoririi zilei de 1 Decembrie.

Un alt gest iresponsabil de dispreţ la adresa ardelenilor, a amintirii lui Avram Iancu şi a zecilor de mii de victime ale revoluţiei române din Ardeal, a fost ordonanţa de urgenţă prin care se legitima sărbătorirea oficială de către maghiarii din România a zilei naţionale a Ungariei – 15 Martie. Cu toate că toţi miniştrii actualului guvern sunt desigur buni cunoscători ai operei lui Karl Marx, credem că ar fi bine să li se reamintească ce scria acest contemporan al evenimentelor din 1848 despre revoluţia maghiară: "Când a izbucnit revoluţia din februarie 1848, maghiarii au crezut momentul sosit de a întemeia pe ruinele celorlalte naţionalităţi, marea patrie maghiară, puternica şi viguroasa naţiune maghiară"; sau "Articolul XII al acestei noi constituţii decreta încorporarea Transilvaniei la Ungaria. Pe bazele adoptate la Viena, Dieta maghiară a elaborat constituţia: Transilvania e declarată ţară maghiară, limba maghiară este singura admisă în municipalităţi şi în comitatele districtelor însărcinate cu alegerea deputaţilor. Dreptul electoral era bazat pe cens: şi toţi cei ce au avere sunt maghiari"; şi "Îndată guvernul ridică pe întregul teritoriu spânzurători şi ţepe cu drapele maghiare şi cu inscripţia: *Unire sau moarte*" (K. Marx, *Însemnări despre români*, Ed. Academiei R.P.R., 1964). Acestea le sărbătoresc maghiarii în Transilvania. Nu putem să nu ne exprimăm nedumerirea faţă de lipsa de reacţie a jurnaliştilor români, cărora directorul adjunct al postului *Deutsche Welle* le declara foarte senin că o astfel de măsură (se referea la ordonanţă) este una "europeană", "obişnuită în Europa"! Nu s-a găsit nimeni care să-l întrebe pe D-l Robert Schwarz dacă şi-i poate închipui pe alsacieni sărbătorind la Strasbourg (unde se află sediul Parlamentului european) ziua naţională a Germaniei, cu steaguri germane, cu imnul german, cu defilări în uniforme de epocă (neapărat ale armatei germane din războiul 1870-71, prin care Franţa a pierdut Alsacia şi Lorena), cu portretul "cancelarului de fier" Bismarck, unificatorul Germaniei, şi al împăratului Wilhelm I, încoronat la Versailles, etc. (similar celor petrecute la Sfântu-Gheorghe, în 15 martie 2002). Asemenea provocări sunt de neconceput în Europa, deşi reconcilierea franco-germană este infinit mai reală şi relaţiile dintre cele două ţări mult mai relaxate decât cele maghiaro-române. D-l Schwarz putea fi întrebat şi dacă-şi poate imagina guvernul maghiar dând o ordonanţă de urgenţă prin care să le permită românilor din Ungaria sărbătorirea oficială a zilei de 1 Decembrie.

Să fie ignoranţa sau inhibiţia în faţa oricărui impostor din străinătate cauza acestui lapsus al jurnaliştilor români?

Ardelenii nu au uitat că maghiarii n-au recunoscut nici în 1918 Unirea Ardealului cu Ţara, nici Constituţia din 1923 şi nici pe cea actuală, pentru că acestea definesc România ca stat naţional, unitar şi indivizibil. Maghiarii au cerut întotdeauna modificarea Constituţiei în sensul "statului multinaţional". Pentru ardeleni este evident că, aşa cum a reieşit şi din declaraţiile liderilor UDMR, această ordonanţă a însemnat, *de facto*, modificarea Constituţiei, în sensul cerut de maghiari. De acum înainte, după cum spunea şi senatorul Gyorgy Frunda (eternul candidat maghiar la preşedinţie, cel care declara cu ani în urmă, cu ocazia unui meci de fotbal România - Ungaria: "Voi nu ne-aţi bătut niciodată"), fiecare naţiune îşi va avea sărbătoarea ei naţională.

Să nu uităm că aceste bruscări şi totala ignorare a sensibilităţii ardelene se suprapune pe fundalul marii crime a tuturor guvernelor de după revoluţie, de sugrumare a entuziasmului (nu numai al tineretului, ci al întregii naţiuni), a speranţelor de dreptate, de justiţie, de bunăstare. O naţiune al cărei tineret, în majoritate, visează doar să plece, să o părăsească, iar cei rămaşi, resemnaţi, nu se mai pot concentra decât asupra prezentului fizic, este o naţiune bolnavă, cu forţe regenerative grav afectate, cu reflexe patologice.

Rugămintea noastră este să nu se minimalizeze tendinţele separatiste ce-i încearcă pe tot mai mulţi ardeleni. Nu subestimaţi nici perfidia UDMR şi nici resentimentele acumulate de românii ardeleni. Dacă astăzi la Tg. Mureş copiii români protestează împotriva epurării etnice şi dacă redeschiderea şcolilor va avea loc în septembrie, înaintea summitului de la Praga, nu e greu de presupus că UDMR-ul şi Budapesta, unde premierul vorbeşte fără reţinere despre "spaţiul vital maghiar", vor găsi modalităţile de "sprijinire" a integrării României în NATO. Nici ardelenii, nici noi n-am uitat că "evenimentele" de la Tg. Mureş din martie 1990 au fost precedate de alungarea copiilor români din şcoli, de împiedicarea participării la cursuri a studenţilor români de către "colegii" maghiari, de refuzul deservirii românilor în magazine, de invazia miilor de "turişti" maghiari cu steaguri şi cântece "patriotice", de dărâmarea monumentelor naţionale româneşti, etc. (fapte pe care, conform părerii încetăţenite, Securitatea română le-ar fi organizat!).

Noi nu cerem presei române decât să spună adevărul întreg, să nu abordeze aceste probleme, de excepţională importanţă naţională, cu mănuşi, cu jumătate de gură, ci cât se poate de direct şi consecvent, pentru a trezi, într-o societate scârbită de politicienii ce o calcă zilnic în picioare şi sleită de propria neputinţă, conştiinţa demnităţii naţionale, fără de care România nu poate avea nici un viitor. A devenit tot mai evident că Uniunea Europeană va fi o uniune a naţiunilor. România nu-şi va putea ocupa locul cuvenit şi afirma cu fruntea sus identitatea atâta timp cât românii nu vor redescoperi adevăratul şi pozitivul sens al naţionalismului. Românilor le lipsesc reperele intangibile ale unei *politici a interesului naţional*, la care să adere cu toţii.

Poate presa română să promoveze acest fel de naţionalism fără teamă de a fi "neeuropeană", "retrogradă" sau "extremistă"? Dacă este capabilă, atunci:

- Denunţaţi mârşăvia trădării intereselor naţionale, sub pretextul unor imperative inevitabile pentru integrarea în NATO! Intrarea în NATO depinde 99,99% de SUA şi nici măcar 0,01% de Ungaria!
- Dezvăluiţi modul în care este înstrăinat Ardealul, politica sinucigaşă a unor guvernanţi care-şi închipuie că Europa le cere umilirea propriei naţiuni, pentru a satisface pretenţiile şi orgoliile unor minoritari!
- Solicitaţi guvernului să condiţioneze retrocedarea bunurilor bisericilor maghiare de asumarea responsabilităţii istorice a acestora!
- Arătaţi complicitatea guvernanţilor la discriminarea şi epurarea etnică a unor români în propria ţară!
- Ascultaţi şi multiplicaţi chemările în ajutor ale românilor împiedicaţi să trăiască demn, ca români în inima României! Ignorarea de către *mass media* a demonstraţiei din primăvara anului 2000, de la Sfântu-Gheorghe, a românilor din Har-Cov împotriva discriminării, pentru drepturi egale şi convieţuire paşnică, nu trebuie să se mai repete! Nu există ţară europeană care ar tolera distrugerea sistematică a unor situri arheologice, de excepţională importanţă pentru istoria ţării, sau a străvechilor cimitire ale populaţiei majoritare. În România (Harghita) cei responsabili de astfel de acte barbare sunt promovaţi. Nu există ţară europeană care să tolereze, ca România, afişarea de către o minoritate a sentimentelor antistatale, până la ridicarea unor monumente revanşarde, evident iredentiste!
- Cereţi pedepsirea tuturor vinovaţilor, începând cu Preşedintele ţării! Ex-Preşedintele Constantinescu, cel care şi-a călcat jurământul de a fi al tuturor românilor, ignorând cu bunăştiinţă durerile conaţionalilor din Har-Cov, decorând în schimb primari maghiari rasişti, pentru a răsplăti, după cum a mărturisit, susţinerea sa în alegeri de către maghiari, nemaiavând imunitate parlamentară, poate fi adus în faţa justiţiei.
- Cereţi despăgubiri morale şi materiale pentru toate victimele epurărilor etnice, inclusiv cele petrecute sub ochii noştri în ultimii 12 ani, făcând cunoscute listele cu numele acestora, netrecând sub tăcere nici numele, oricât de sonore, ale vinovaţilor!
- Solicitaţi guvernului măsuri legislative care să prevină explicit discriminarea românilor şi să sprijine păstrarea identităţii lor naţionale, controlând respectarea strictă a acestor prevederi!
- Cereţi monitorizarea de către instituţiile europene abilitate a zonei Harghita, Covasna şi Mureş, oferindu-le prilejul să constate la faţa locului dacă şi cine discriminează, dacă şi cine încearcă să destabilizeze România! Contrar aparenţei, monitorizarea ar mări încrederea în deschidere, în voinţa de implantare a standardelor europene şi de stabilizare a ţării, corectându-i imaginea.

Cu speranţa că în această perioadă de mari încercări "a patra putere în stat" îşi va asuma întreaga responsabilitate, plecându-şi urechea şi la spusele celor aflaţi doar geografic în afara hotarelor,

Dr. George Duma, Preşedintele Congresului Naţional Româno-American
Traian Golea, Preşedintele Asociaţiei Românilor din Florida de Sud
Aurel S. Marinescu, Preşedintele Asociaţiei din SUA şi Canada a Foştilor Deţinuţi Politici Români
Gheorghe Olteanu, Directorul Biroului de Sprijin pentru Românii de Pretutindeni din Germania



ÎNTRE DERIZORIUL POLITICII ŞI MĂREȚIA CREDINȚEI

În numerele anterioare (ianuarie-februarie 2002, pp. 11-14/I-IV, martie 2002, pp. 7-10/V-VIII, şi aprilie 2002, pp. 7-10/IX-XII) am publicat sumarul, nota editorială şi primele trei părți ale studiului introductiv al *Dosarului istoric Moța-Marin*.

Inițial, promisesem publicarea în serial a întregului dosar, de-a lungul anului 2002, în paginile *Punctelor cardinale*. Întrucît între timp s-a ivit, mai repede decît sperasem, posibilitatea apariției în volum (chiar dacă într-un tiraj modest), nu vom mai publica în revistă textul integral al dosarului, ci numai studiul introductiv (care se încheie în acest număr). Cifrele arabe (7-10) indică numerotarea paginilor în cadrul numărului de față, iar cele romane (XIII-XVI) continuă numerotarea paginilor dosarului din numerele anterioare.

Volumul (vezi foto), totalizînd 221 de pagini, a apărut în această primăvară la Editura Puncte Cardinale, în colecția "Cruciații secolului XX", avînd pe coperta I o fotografie (prelucrată în sepia) a lui Moța şi Marin în ajunul plecării în Spania, iar pe coperta IV un cunoscut desen (redat tot în sepia) al pictorului Alexandru Bassarab (reprezentîndu-i pe cei doi martiri), însoțit de un citat din Mircea Eliade: *"Destinul i-a ales pe ei ca să mărturisească; să arate celorlalți seninătatea pe care ți-o dă credința, sensul creştin şi eroic pe care îl capătă viața atunci cînd eşti gata, în orice clipă, să renunți la ea"*.

Relații asupra posibilităților de procurare a volumului (în limitele fatale ale tirajului) se pot obține la tel./fax 069/422536 (redacție Sibiu) sau 01/3367913 (intermediar Bucureşti).

TAINA JERTFEI. DOSAR ISTORIC MOȚA-MARIN
alcătuit, prefațat şi adnotat de Răzvan Codrescu

(urmare din numărul trecut)

IV

Vasile Marin se născuse la 29 ianuarie 1904, la Bucureşti, unde şi-a petrecut întreaga viață, dar obîrşiile părinteşti erau în Oltenia (după tată) şi în Ardeal (după mamă). Era provenit din ceea ce se cheamă o familie proletară, păstrînd încă, în mediul orăşenesc, bunul simț şi cumsecădenia vetrei țărăneşti[1]. După primii ani de şcoală, iese din mahalaua Griviței, începîndu-şi studiile liceale la "Sf. Sava" şi isprăvindu-le la "Gh. Şincai". Urmează Facultatea de Drept a Universității Bucureşti, obținînd licența în 1927. Pe la începuturile studenției îl cunoaşte Mihail Polihroniade, viitorul său biograf[2]:

"Copilul fusese vioi, nestîmpărat, zburdalnic; adolescentul păstrase vioiciunea, devenise însă reținut, sobru, ironic. Din liceu i se deşteptase pofta de citit. Citise mult, cu patimă, de toate. Dar vocația i se desluşise repede: avea pasiunea problemelor de ideologie şi practică politică.

Aşa l-am cunoscut pe cînd eram încă în clasa a şaptea de liceu, iar el student. Era în toamna lui 1923. Ne întîlneam foarte des, *de două-trei ori pe săptămînă*, în odaia unui prieten comun care locuia la mine, Nicu Carandino. Se formase un mic cenaclu în care, afară de Marin, de Carandino şi de mine, mai luau parte: N. N. Matheescu, Mircea Eliade, Ion Anghel, Bălan [?], Petrişor Viforeanu ş. a. m. d.

Duminica după-masă ne întruneam într-un fel de şedință solemnă. Unul din noi citea o lucrare şi apoi urmau discuții aprinse. *Îmi amintesc şi acum* prima «lucrare» a lui Marin; dacă memoria nu mă înşeală, se numea «Pamfletarii reacționari francezi». Ne-a vorbit despre Léon Bloy şi Léon Daudet.


VASILE MARIN
"AVOCATUL LEGIUNII"

La nouăsprezece ani, Vasile Marin era un om format. Avea o maturitate de gîndire, o siguranță, o precizie la care noi nu ajunsesem încă"[3].

Vasile Marin era familiarizat cu clasicii gîndirii şi literaturii române (Bălcescu, Eminescu, A. C. Popovici, Iorga etc.), dar şi cu marii corifei ai dreptei europene (de la Joseph de Maistre la Charles Maurras[4]). Dintre contemporani, era în măsură, încă de la vremea aceea, să facă o expunere doctă, bunăoară, despre opera lui N. C. Paulescu. Dar nu era numai un om de idei, ci iubea frumosul, avea obsesia scrisului calofilic, ştia să prețuiască o sonată de Beethoven, un peisaj florentin sau o catedrală gotică. Altminteri, ne încredințează acelaşi biograf, "era de pe atunci naționalist şi antisemit", pricepîndu-se să răspundă "lucid, ironic, sigur, asalturilor pe care unii le dădeau naționalismului său intransigent".

Cum lupta studențească era în toi, Vasile Marin s-a angajat în ea cu vocația sa de luptător, dar deocamdată *departe de cercurile ce vor genera direct legionarismul*. Este ales preşedinte al Cercului Studenților Ilfoveni, făcînd agitație şi ținînd conferințe în Bucureşti şi în provincie. În 1927, frecventează cursurile lui Iorga de la Vălenii de Munte, căruia îi păstrează respect şi simpatie ani buni după aceea, pînă cînd impulsivul şi capriciosul savant înțelege să declare război generației tinere[5]. Tot în 1927 îşi face stagiul militar, ca şi Moța, la Şcoala de Ofițeri de Rezervă de Infanterie din Bucureşti, obținînd, cam o dată cu licența, şi gradul de sublocotenent. Sîntem în anul întemeierii Legiunii, dar Vasile Marin bate, deocamdată, la alte porți:

"Tînărul licențiat în Drept se apucă de avocatură şi intră secretar la d-l Ion Lugojeanu [Lugoşianu], astăzi [1937] ministru al României la Roma, pe vremea aceea membru de vază

---

[1] O amintire caldă i-a păstrat mamei lui Vasile Marin văduva acestuia (Ana-Maria Marin, n. Ropală, fiică a unui ofițer român şi a unei evreice creştinate; recăs. Van Saanen; decedată în Elveția, pe 2 septembrie 2001). Iată o scenă semnificativă, zugrăvită în fuga condeiului: "M-am mutat în deal la Cotroceni, la mama lui, pe care trebuia s-o iubesc şi s-o îngrijesc mai mult decît pe mama mea. Într-o zi, aceasta din urmă a venit la noi cu o umbreluță mov şi a întrebat-o pe bătrînă ce îi poate da în plus fetei care trăia acum într-o odaie cu pămînt pe jos şi învăța la o lampă cu gaz. Bătrîna ardeleancă i-a răspuns, dreaptă ca o lumînare: «Aşa a vrut Dumnezeu, să-mi ia băiatul şi să-mi dea o fată; şi să ştii mata că eu nu-i dau decît un pic de dragoste!»" (Ana-Maria Marin, *Povestea neamului românesc scrisă de o bunică pentru nepoata sa*, Editura Puncte Cardinale, Sibiu, 1999, pp. 33-34).

[2] Mihail Polihroniade era bun prieten, între alții, cu Mircea Eliade şi Constantin Noica. Iată ce scrie despre el M. Eliade în *Memoriile* sale: "Prin Mihail Polihroniade, prietenul meu de la «Spiru Haret», cunoscusem pe Ionel Jianu şi pe Petru Comarnescu [...] Cu Mihail Polihroniade mă împrietenisem în ultimii ani de liceu. Aveam acelaşi drum spre casă şi ne întorceam întotdeauna împreună, discutînd. Încă din liceu, Polihroniade era pasionat de politică şi publicase cronici de politică externă în ziarul conservator *Epoca*" (*Memorii*, vol. I, Editura Humanitas, Bucureşti, 1991, pp. 163-164). Mai tîrziu, prin 1933, "cîțiva din prietenii mei se căsătoriseră şi-mi plăcea să cred că le descopeream dimensiuni noi, pe care nu le bănuisem numai cu trei-patru ani în urmă, în Universitate. Mary, soția lui Mihail Polihroniade, era englezoaică şi de curînd preda limba engleză la un liceu de băieți. Era înaltă, robustă, roşcovană şi pistruii adăugau parcă o tăiere masculină figurii ei deschise, loiale. Te privea întotdeauna drept în ochi şi vorbea tare, precis, eficient" (*ibidem*, p. 234). Şi prin 1938-39, pe vremea marii prigoane carliste, ca tragic deznodămînt: "Tactica lui [Armand] Călinescu reuşise: toți legionarii se lăsaseră prinşi şi se aflau acum în cuşcă, aşteptînd, ca şoarecii, să fie arşi de vii. Probabil că Codreanu, ca şi atîția alți legionari, au murit convinşi că jertfa lor va grăbi victoria mişcării. Dar mă întreb dacă unii din ei n-au văzut în moartea lor iminentă nu numaidecît o jertfă, ci consecința fatală a unei catastrofale erori de tactică politică. Ştiu doar că Mihail Polihroniade, care se număra printre foarte rarii şefi preocupați de victoria politică, iar nu de mîntuirea sufletelor, i-a spus odată soției, în temnița de la Rîmnicu Sărat, după executarea lui Codreanu: «Iată unde ne-au dus slujbele şi parastasele!». La mai puțin de un an, avea să fie executat şi el, care nici măcar nu avea mîngîierea slujbelor şi parastaselor. Dar n-a murit mai puțin senin decît ceilalți, cei credincioşi. A cerut o țigară, a aprins-o şi s-a apropiat zîmbind de zidul unde-l aşteptau mitralierele" (*op. cit.*, vol. II, p. 27).

[3] Cf. *Crez de generație*, ed. cit., pp. 227-228.

[4] Mai tîrziu, cu acesta din urmă a ținut oarece corespondență. În *Crez de generație*, la secțiunea "Trei scrisori politice", este inclusă o epistolă în franceză către Charles Maurras (*cf.* ed. cit., pp. 93-100), căruia i se adresează cu *Cher maître*; epistola datează din iarna lui 1934 şi e o expunere apologetică asupra Gărzii de Fier (*une organisation politique nationaliste, dont l'idéologie est inspirée par un fascisme adapté aux besoins et aux aspirations de la Roumanie une organisation chrétienne, antijudaďque et antimaçonnique...*), pentru contracararea propagandei mincinoase pe seama ei. "La vrai France" (*celle que vous nous avez révélée par cette magnifique «Action Française»*) este solicitată să-şi facă o idee justă despre "la vrai Roumanie" (*la Roumanie de ceux qui ont fait la guerre et de leurs fils, la Roumanie qui travaille aux champs et dans les villles*). Încă de la 19-20 de ani, îşi aminteşte M. Polihroniade, V. Marin "trecuse prin marxism şi mai ales prin maurrasism " (*loc. cit.*).

[5] O scrisoare către Iorga, din iarna lui 1934, pe fondul aceloraşi evenimente care-l făcuseră să se adreseze şi lui Ch. Maurras, se poate citi în secțiunea menționată din *Crez de generație* (pp. 79-84).

al Partidului Naţional-Ţărănesc. Fireşte, strălucitele însuşiri de inteligenţă, talent, spirit politic, pe care le poseda Vasile Marin, nu puteau trece neobservate. De aceea, cînd, peste un an, naţional-ţărăniştii vin la guvern, d-l Lugojeanu ajungînd subsecretar de stat la preşedinţia consiliului, Vasile Marin devine şeful său de cabinet"[6].

Era vremea în care multă lume crezuse în steaua politică a ţărănismului. I se întîmplase şi lui Nae Ionescu însuşi[7] ("...cu toţii stăteam pe meterezele – azi ştirbe, vai! – ale revoluţiei ţărăneşti..."), care l-a cunoscut pe Vasile Marin chiar prin 1928-29, cînd acesta "trebăluia prin birourile consiliului de miniştri. Fusese, în perioada eroică a naţional-ţărănismului, secretar – ca avocat – al unei mai-mărimi oarecare, şi îşi făcea acum ucenicia în tehnica conducerii politice. Păstrez de atunci amintirea unui tînăr isteţ, vioi, pe care o ironie afectuoasă îl făcea să se mişte nestingherit dar respectuos în somptuozitatea lipsită de frumuseţe, dar nu şi de stil de viaţă, a palatului Cantacuzino, ajuns preşedinţie de consiliu în zodia unor oameni care în generalitatea lor nu aveau nici un simţ pentru ceea ce înainte de război fusese aici în Bucureşti o trainică şi fecundă ierarhie boierească"[8].

După M. Polihroniade, idila lui Marin cu ţărănismul s-ar fi încheiat încă din 1931, cînd şi-a dat demisia – nu se precizează de ce – din postul de şef de cabinet, fiind numit avocat în contenciosul Ministerului Industriei şi Comerţului. O cercetare de arhivă, pe care nu mă îndoiesc că se va găsi cine s-o întreprindă, ar putea lămuri lucrurile. În orice caz, cînd în 1932 a cunoscut-o pe viitoarea sa soţie (fapt atestat de ambele cărţi memorialistice pe care aceasta le-a publicat în România[9]), tînărul avocat era încă legat de ţărănişti. Că ar fi fost chiar "secretarul lui Iuliu Maniu" personal, cum pretinde autoarea, nu se confirmă prin alte surse (ar fi ştiut şi un M. Polihroniade sau N. Ionescu!), dar restul informaţiilor sînt perfect plauzibile: "M-am căsătorit în ziua în care mi-am luat internatul [Ana-Maria Marin era medic; dublul eveniment s-a petrecut în februarie 1933 – n. n.], cu un tînăr inteligent şi cultivat, căruia îi plăcea politica, socotind că o ţară cu politicieni capabili era o ţară cu noroc. Pe vremea cînd îşi dăduse teza de doctorat era secretarul lui Iuliu Maniu şi teza se ocupa de fascism mai mult ca doctrină decît ca politică. Iuliu Maniu, socotit un politician cinstit, născut şi crescut în Transilvania, a apreciat teza secretarului său şi i-a propus să-l trimită ca secretar cultural în Italia, ca să-şi desăvîrşească studiile: o ţară care era în mare progres"[10]. Că Vasile Marin "tot pe atunci [1931-32] face o călătorie în străinătate prin Franţa şi Italia" o atestă, în treacăt, şi M. Polihroniade în schiţa sa biografică (*loc. cit.*): putea fi la mijloc bunăvoinţa ori interesul lui Maniu sau al partidului, aşa cum putea fi vorba foarte bine de îndeplinirea vreunei sarcini ca funcţionar ministerial sau pur şi simplu de necesităţi de informare pentru definitivarea doctoratului (Italia fiind patria fascismului studiat de doctorand, iar franceza fiind limba străină în care se descurca cel mai bine, dovadă că 15 din cele 26 de titluri din bibliografia tezei sale sînt franţuzeşti[11]). Că, oricît de "cinstit" ar fi fost, Iuliu Maniu (sau orice alt om politic democrat şi cu vederi de stînga) n-ar fi putut agrea şi încuraja un studiu despre fascism? Să nu uităm însă că este vorba de anul 1932, cînd fascismul stîrnea o anume suspiciune/îngrijorare, dar încă nu-şi arătase colţii fioroşi de mai tîrziu, ba chiar făcea impresia unui succes spectaculos ("marele progres" de care vorbeşte autoarea), ce nu putea lăsa indiferent un om politic sensibil la dinamica puterii[12].

Oricum va fi fost, rezultă cu destulă certitudine că ruptura definitivă a lui Vasile Marin de ţărănism s-a produs abia în februarie 1933, deşi el cocheta cu Garda de Fier încă din toamna anului anterior, în varianta intelectualistă a grupului de la *Axa* (în care e probabil că-l ademenise – dacă nu cumva şi introdusese – chiar Mihail Polihroniade). Motivul credibil (şi care totodată "dă bine") al rupturii definitive de ţărănişti a dragului ei "Vasia" ni-l indică aceeaşi Ana-Maria Marin[13]: "...greva muncitorilor de la «Griviţa Roşie»[14] ne-a făcut să ne întoarcem în grabă mare de la Predeal, unde ne odihneam după micile noastre succese[15]. «Sînt comunişti!», i-am spus soţului meu, nemulţumită că părăseam zăpezile Dihamului. «Nu sînt comunişti, sînt proşti» şi n-au pe nimeni care să-i înveţe. Se trăgea cu arma în muncitori şi oameni necăjiţi [...] Madgearu[16] era socotit vinovat de grevă [...] Peste cîteva zile, Vasia m-a anunţat că s-a despărţit de Iuliu Maniu, pe care-l socotea un conducător slab, şi îl cunoscuse pe conducătorul tineretului moldovean, Corneliu Codreanu[17], care i se părea omul viitorului".

Se poate conchide că ultimele luni ale lui 1932 şi primele luni ale lui 1933 au reprezentat marea răscruce a vieţii lui Vasile Marin, atît pe plan social (dragostea finalizată în căsătorie), cît şi pe plan politic (ţărănismul îl deziluzionase şi legionarismul îl ispitise, dar a fost un răstimp de *pendulare* între "trecut" şi "viitor", evenimentele din 15-16 februarie constituind mai degrabă condiţia favorizantă decît cauza efectivă a unui divorţ politic care plutea mai demult în aer).

Susţinută şi tipărită rudimentar în 1932, teza de doctorat îi este editată în anul următor cu vădit sprijin legionar: *Fascismul. Organizarea constituţională a Statului Corporativ Italian*, Serviciul şi Editura Colportajului Legionar, Bucureşti, 1933[18]. Solidă şi utilă fără să strălucească, lucrarea lui Vasile Marin a fost la vremea ei – şi rămîne pînă astăzi – cea mai exactă şi bine sistematizată expunere pe tema respectivă din bibliografia de limbă română. Partizanatul se simte, dar se păstrează în limite rezonabile. În mare, autorul respectă poziţia declarată în prefaţă: "Lucrarea de faţă, căutînd să cerceteze modul în care fascismul italian a înţeles să-şi realizeze crezul constituţional, nu implică neapărat o preferinţă. Şi nu-şi găseşte un merit, dacă îl are, decît în stricta obiectivitate în care autorul a înţeles să prezinte cititorului român, lipsit adesea de informaţii precise în acest domeniu, criteriile doctrinare şi piesele constituţionale de bază, care, angrenate la locurile lor, pun în mişcare şi întreţin funcţionarea acestui modern mecanism politic, economic şi social, care este fascismul". Faimoasa ironie a lui Vasile Marin, patosul lirico-retoric, verva polemică şi pamfletară, atît de caracteristice scrisului său gazetăresc, sînt aici atent cenzurate. Parcurgînd textul, nu poţi contesta, cu o anume surpriză, că tonul doctoral îl prinde la fel de bine. Se vădesc mintea organizată, calitatea intelectuală, probitatea; într-un alt context, fără risipa într-o politică aspră şi tragic falimentară, Vasile Marin ar fi putut fi profesor sau savant eminent, aşa cum Moţa ar fi putut fi un scriitor de calibru, în buna tradiţie a prozei ardeleneşti Dumnezeu le-a dat însă să fie "tragici şi sintetici"[19], rînduindu-le alte măsuri, în destinul de taină al unei generaţii martirizate.

Vasile Marin intră deci în Legiune pe calea *Axei* (şi ea o afacere de proaspăt convertiţi). Articolele lui publicate acolo "formează un adevărat manual asupra problemei Statului şi elitelor. În ele regăsim pe Vasile Marin din carte şi din viaţă. O dialectică viguroasă, o argumentare strînsă, o iuţeală în scris colorată cu epitete tari, cu formule plastice"[20]. Curînd însă, nu doar din fatalitate profesională, ci mai ales sub presiunea evenimentelor, gazetăria trece în planul al doilea. Avocatul marginal de pînă atunci, redus nu o dată la un statut de conţopist, îşi trezeşte vocaţia din amorţeală. "Ca avocat aduce, fără nici o exagerare, imense servicii Legiunii. Ne amintim cu toţii ce a însemnat primăvara şi vara lui 1933. Guvernul Vaida, împins de finanţa şi presa evreiască, nu îndrăznea să ne dizolve, dar pornise împotriva noastră o luptă de distrugere. Calomnii, ofense, insulte, lovituri, schingiuiri, arestări arbitrare se abăteau asupra noastră. Pe urmă, deşi înduram – din ordinul Căpitanului – cu resemnare orice lovitură, tot noi eram daţi în judecată. Procesele se ţineau lanţ. De la un capăt la altul al ţării era chemat să apere «avocatul Legiunii» Vasile Marin"[21].

Spre sfîrşitul lui 1933, îl găsim pe listele electorale ale Grupării "Corneliu Zelea Codreanu", firmă sub care legionarii încercau totuşi să participe la alegeri, după ce Legiunea Arhanghelul Mihail şi Garda de Fier (ipostaza politică a celei dintîi, cum a fost mai tîrziu şi Partidul "Totul pentru Ţară") fuseseră abuziv dizolvate de către guvernul I. G. Duca. Tentativa rămîne zadarnică. Decizia de dizolvare este extinsă neîntîrziat şi asupra noii grupări. Era deja război politic, în răspărul tuturor regulilor democraţiei. Încep să se opereze arestări masive de legionari, şefii fiind vizaţi cu precădere. După mărturiile vremii, ar fi fost între zece şi unsprezece mii de arestaţi în toată ţara, fără nici o bază juridică, fiind puşi în libertate abia după ce partidul de guvernămînt şi-a asigurat triumful electoral. În această împrejurare, Vasile Marin (arestat în Ardeal, unde se afla în campanie electorală) este reţinut la Jilava mai bine de două săptămîni[22].

---

[6] Îşi amintea M. Polihroniade, care, ca gazetar, îl întîlnise frecvent în anii următori pe la Cameră (cf. *Crez de generaţie*, ed. cit., p. 229).

[7] Devenit ulterior unul dintre cei mai intransigenţi critici ai lui Iuliu Maniu şi ai ţărănismului în genere (cf. *Roza vînturilor*, secţiunea "Cultura politică", orice ediţie). Adevărul este că, după 1932, Iuliu Maniu a trăit politic mai mult din gloria anilor anteriori, fiind depăşit de mai toate evenimentele timpului şi plătind scump cîrdăşia cu comuniştii de la 23 august 1944 (orice s-ar spune, certificatul de deces al României moderne).

[8] Prefaţa la *Crez de generaţie* (ed. cit., p. X).

[9] Cea deja citată mai sus (şi pe care eu însumi am editat-o şi postfaţat-o), iar mai înainte *Prin poarta cea strîmtă* (Editura Gordian, Timişoara, 1993). Un alt volum, *Poveste de dincolo. Amintiri din ţara cutropită* (Madrid, 1979), nu mi-a ajuns în mînă, dar ştiu de la regretata autoare că e scris – din prudenţă şi discreţie – la persoana a treia şi că materia lui s-a vărsat în cele ulterioare.

[10] *Povestea neamului românesc* , ed. cit., p. 22.

[11] Dintre celelalte, 3 fiind italieneşti, 3 nemţeşti şi 5 româneşti (4, doar tangenţiale la tema lucrării, aparţinînd – cum se întîmplă pînă azi – chiar unor membri ai comisiei examinatoare: Paul Negulescu – preşedinte, Aristide Basilescu, Mircea Djuvara, Anibal Teodorescu).

[12] Că fascismul nu era pe atunci "sperietoarea" de mai tîrziu, ci o temă de discuţie între altele, incomodă, dar pasabilă, se vede şi din atitudinea de eleganţă şi obiectivitate academică a comisiei examinatoare: lucrarea a fost admisă, dezbătută profesional şi apreciată în valoarea ei strict ştiinţifică. Pe lucrare figurează următoarea precizare oficială: "Facultatea consideră opiniile expuse în această lucrare ca proprii ale autorului şi nu are a exprima nici aprobare, nici dezaprobare". Istoricul Ioan Scurtu, care semnează prudentul cuvînt înainte al recentei reeditări (vezi mai jos), comentează într-un sens apropiat, încă de pe prima pagină: "Se cuvine subliniat faptul că Universitatea a admis un asemenea subiect «fierbinte» [...], ceea ce demonstrează larga deschidere a acestei instituţii şi a slujitorilor ei, caracteristică unei societăţi pluraliste. De asemenea, în timp ce doctorandul era cunoscut pentru opţiunile sale politice de dreapta [*nota bene*, totuşi: nu era încă legionar! – n. n.], comisia avea cu totul alte opinii: Mircea Djuvara făcea parte din conducerea Partidului Naţional-Liberal, iar Anibal Teodorescu era fruntaş al Partidului Poporului – formaţiuni ce-şi adusesră contribuţia la organizarea şi dezvoltarea sistemului democratic în România de după Marea Unire din 1918. Divergenţa de opinii politice nu a împiedicat comisia să aprecieze valoarea ştiinţifică a lucrării doctorandului Vasile Marin". Mai degrabă ar trebui spus, poate, că atitudinea respectivă reprezenta *normalitatea*, în timp ce surprinderea noastră de azi este reflexul unei lungi *perversiuni ideologizante*.

[13] *Op. cit.*, pp. 22-23. Toate notele la acest citat îmi aparţin.

[14] Ultima fază a unei îndelungate agitaţii a muncitorilor ceferişti şi petrolişti din ianuarie-februarie 1933, care în 15-16 februarie a luat aspecte sîngeroase. Evenimentele s-au desfăşurat pe fondul a două guverne ţărăniste: al lui Iuliu Maniu (pînă pe 14 ianuarie) şi al lui Al. Vaida-Voevod (ce va dura pînă-n toamnă).

[15] El îşi luase doctoratul, ea "internatul" (vezi mai sus), se căsătoriseră şi erau în "luna de miere".

[16] Virgil N. Madgearu (1887-1940), economist şi sociolog, lider şi ministru ţărănist, ce avea să fie asasinat la aceeaşi dată cu N. Iorga (27 noiembrie 1940).

[17] Mulţi ar putea fi surprinşi astăzi de împrejurarea că în Parlamentul României, la vremea respectivă, Codreanu a fost singurul care a criticat *ferm* măsurile represive ale guvernului şi a luat apărarea "nenorociţilor de muncitori", solicitînd o anchetă parlamentară specială, susţinut cu timiditate de dr. N. Lupu (a se vedea *Pentru legionari*, ed. cit., pp. 434-436, sau *Monitorul Oficial* din 23 februarie 1933).

[18] O ediţie recentă (ce se pretinde a doua) a fost îngrijită de regretatul istoric Radu-Dan Vlad şi are un cuvînt înainte de prof. univ. dr. Ioan Scurtu: Editura Majadahonda, Bucureşti, 1997. (Să menţionăm, în paranteză, şi recenta apariţie în româneşte a volumului *Statul* de Benito Mussolini, Fundaţia Culturală Forum, Cluj-Napoca, 2001, conţinînd şi texte de care V. Marin s-a folosit în teza sa.)

[19] *Cf.* finalul articolului "O singură ideologie: Fapta", apărut în *Axa* nr. 5, din 22 ianuarie 1933 – primul lui articol publicat acolo (inclus şi în *Crez de generaţie*, sub titlul "Crez de generaţie: ideologia faptei"; ed. cit., pp. 187-189).

[20] M. Polihroniade (cf. *Crez de generaţie*, ed. cit., p. 231).

[21] *Ibidem.* Una dintre cele mai mari biruinţe a fost la Arad, cînd a apărat "Echipa morţii" (grup legionar ce-şi asumase, în campania electorală din 1933, rezistenţa non-violentă pînă la moarte în faţa persecuţiilor oficiale), pledînd împreună cu Moţa şi Codreanu.

[22] M. Polihroniade: "Marin la închisoare era neschimbat. Calm, veşnic surîzător, judecînd cu obişnuita lui agerime situaţia, era sigur de victorie" (cf. *Crez de generaţie*, ed. cit., p. 232). Firea lui ironică şi jovială n-avea să se dezmintă nici în preajma morţii. În *Pentru Christos* (*cf.* Alexandru Cantacuzino, *Opere complete*, ed. cit., p. 166), prinţul îşi amintea că în tranşeea de la Majadahonda, cu mai puţin de două ceasuri înainte de momentul fatal, "Vasile Marin face glume; lîngă el domnul Clime e vesel şi rîde la tot ce spune Marin".

În ajunul Crăciunului (după alte surse, chiar de Crăciun) ceilalţi sînt puşi în libertate, fiind reţinuţi în continuare numai Ion Moţa, Vasile Marin şi Sterie Ciumetti, pînă în după-amiaza zilei de 29 decembrie. "În ziua de 29 decembrie, la spital, a sunat telefonul şi Vasia mi-a spus: «Sînt liber, mergem la cinematograf după-masă, la Harry Piel». Căpitanul nu fusese printre cei arestaţi. Ne-am bucurat, am fost la cinematograf şi apoi la un mic restaurant, faţă în faţă cu «Cartea Românească». Am auzit pe chelner şoptindu-i la ureche unui domn gras: «L-au ucis pe Duca!». I-am repetat lui Vasia ceea ce auzisem şi am plecat fără să mîncăm. Pe drum ne-am sfătuit cum să-i ajutăm pe ultimii închişi [adică pe cei proaspăt eliberaţi – n. n.]. I-am telefonat lui Ionel Moţa şi nu l-am găsit acasă pe Sterie Ciumetti[23]. Apoi am plecat la mama lui [Vasia] acasă şi i-am spus cum stă situaţia. Desigur, nu se putea crede că din Jilava se pot înjgheba atentate, dar să omori un bănuit e uşor. Vasia se ascundea şi căuta să afle cine fuseseră atentatorii"[24].



NICOLETA NICOLESCU, ANA-MARIA MARIN, VASILE MARIN ŞI CORNELIU CODREANU LA PREDEAL (1935?)

După cîteva luni de enormă tensiune, Vasile Marin îşi reia activitatea ca avocat şi gazetar (în toamna lui 1933, devenise şi redactor la *Cuvântul* lui Nae Ionescu, dar la 1 ianuarie 1934 ziarul fusese suspendat; nu va reapărea decît în 1937, cînd Vasile Marin nu mai era în viaţă). Colaborarea trecătoare de la *Cuvântul* înlesneşte o anumită apropiere între el şi Nae Ionescu, fiind vorba şi de un traseu politic asemănător: dinspre ţărănism spre legionarism. În prefaţa la volumul postum al lui Vasile Marin, Nae Ionescu avea să scrie: "...deşi simpatiile dintre el şi noi erau mai vechi, de pe vremea cînd cu toţii stăteam pe meterezele – azi ştirbe, vai! – ale revoluţiei ţărăneşti, el nu s-a îndreptat totuşi spre noi decît în momentul în care, sub presiunea anacronismului grotesc al reînscăunării liberale, act greu de urmări tragice, nelichidate încă decît în parte, *Cuvântul* – forţat să-şi exprime doctrina nu în consideraţiuni de filosofia istoriei (cum o făcuse pînă atunci), ci în formule de luptă – s-a apropiat fatal de Mişcarea Legionară. Aşa fiind, a încerca să aşezăm pe Vasile Marin într-o altă grupare decît cea către care s-a crezut dator cu jertfa vieţii lui, ar însemna să facem violenţă adevărului. Cu atît mai mult cu cît, la urma urmelor, nu el a venit înspre noi, ci mai degrabă noi ne-am apropiat de el, în drumul nostru spre militanţii revoluţiei naţionale [...] Fenomenul trecerii dintr-o tabără în alta e foarte frecvent în viaţa noastră publică", dar "în această viaţă publică plină de transfugi, *Vasile Marin găsise în el putinţa CONVERTIRII* ".

Între vara lui 1934 şi vara lui 1936 Legiunea trăieşte o epocă mai tihnită: este o vreme a clarificărilor doctrinare (Codreanu, bunăoară, îşi pregăteşte cartea *Pentru legionari*, ce va apărea la începutul lui octombrie 1936, devenind biblia legionarismului), a consolidării organizatorice (iau fiinţă, pe rînd, Partidul "Totul pentru Ţară", Asociaţia "Generaţia Mişcării Studenţeşti de la 1922", ambiţioasa întreprindere a Comerţului Legionar etc.), a efervescenţei lucrative (vestitele tabere de muncă, ce se înmulţesc pretutindeni precum ciupercile), a vredniciei constructive în genere. Pe Vasile Marin îl regăsim nu doar la bară sau în presă, dar şi pe şantierele de lucru, el însuşi realizînd "minunata tabără de la Hotarele", devenită "un fel de Academie legionară" şi care "rămîne în istoria Mişcării noastre ca un model de organizare" (M. Polihroniade[25]).

Pe 28 iulie 1935, Căpitanul îi acordă gradul de Comandant legionar, iar cîteva săptămîni mai tîrziu i se încredinţează conducerea organizaţiei din Ilfov.

Cum dispăruseră între timp şi *Axa*, şi *Cuvântul*, Vasile Marin scrie în publicaţii de dreapta mai puţin prestigioase (*Cuvântul Studenţesc, Revista Mea, Cuvântul Argeşului*), iar în martie 1936 scoate el însuşi o revistă (în colaborare cu un oarecare Gh. Ciorogariu), *Vestitorii*, ce nu durează însă decît patru numere ("sugrumată de cenzură", zice M. Polihroniade). Adie şi-n scrisul lui mai nou, ca şi-ntr-al lui Moţa, parcă stranii presimţiri. Iată cîteva spicuiri din articolul "Morţii noştri", apărut în *Cuvântul Argeşului* din 20 martie 1936[26]: "Îngemănaţi cu eternitatea, morţii noştri, din lumea lor de dincolo, ne ocrotesc şi ne îndreaptă paşii [...] Mormintele lor sînt pretutindeni; ele alcătuiesc punctele cardinale pentru geografia spiritualităţii româneşti [...] Morţilor noştri le închinăm cîteva clipe de reculegere în fiecare zi din viaţa noastră, sub ocrotirea lor începem şedinţele în cuiburile noastre [...] Ei sînt izvorul de viaţă eternă pentru sufletele noastre [...] Purtăm cu toţii cămaşa ţesută din firele nevăzute ale jertfei lor" N-are puterea de exaltare a lui Moţa, dar ajunge, pe calea firii lui, la acelaşi punct esenţial al morţii creatoare şi la acelaşi "nod divin" care leagă lucrurile (" convingerea că, pe deasupra tuturor instrumentelor Diavolului în luptă cu Divinitatea, se înalţă sublim eroismul pus în slujba Crucii, care învinge tot, absolut tot"[27]).

Îndată ce află de iniţiativa lui Moţa[28], Vasile Marin "nu mai are astîmpăr: vrea să plece şi el în Spania, vrea să plece cu orice preţ. Se roagă de Căpitan – el, care nu se rugase de nimeni şi nu ceruse nimic, niciodată. Insistă să fie lăsat să plece. Căpitanul se codeşte, nu sînt destui bani. Atunci Marin, din sărăcia lui, din apriga, din amarnica lui sărăcie, găseşte 5000 de lei, se împrumută cu 5000 de lei, îi aduce la sediu şi cere să i se dea voie şi lui să plece. Cu ironia lui amară, îi spune domnului General: «Vreau să fiu al şaptelea sicriu»" (M. Polihroniade, *loc. cit.*)!

Tinerei lui soţii (26 de ani) îi scrie despre *datoria de onoare* ce apăsa pe umerii generaţiei lor. Acesta a fost Vasile Marin: omul datoriei împlinite *pînă la capăt*.

Îmi reprim aici, încă o dată, tentaţia gloselor personale şi îmi îngădui să reproduc în încheiere, chiar cu riscul de a supralicita, întregul final al prefeţei lui Nae Ionescu din 17 februarie 1937[29]:

"Vasile Marin a căzut sub zidurile Madridului, alături, cot la cot cu Ion Moţa, în faţa aceluiaşi duşman. Dar a căzut *altfel* decît Ion Moţa. Nu mai bine, nu mai puţin bine, ci *altfel*.

Ion Moţa s-a dus *să moară*. Coborîse adînc în el încredinţarea că mîntuirea neamului nostru are nevoie de jertfa patetică a fiinţei lui trupeşti; şi a plecat într-o transfigurată hotărîre: nu ca să lupte, nu ca să învingă luptînd, ci pentru ca, cu moartea lui, să calce moartea noastră. Dacă Moţa s-ar fi întors nevătămat din război, bucuria omenească a noastră, a celor care l-am cunoscut, ar fi stat alături de îndoiala lui Moţa, care se va fi gîndit că, pentru păcatele cuiva, Dumnezeu i-a refuzat jertfa. Oricît de groaznic ar fi omeneşte gîndul acesta, eu sînt astăzi încredinţat că pentru mîntuirea naţiei noastre Dumnezeu trebuia să accepte jertfa lui Moţa, aşa după cum, pentru mîntuirea neamului omenesc, a acceptat jertfa Mielului.

Vasile Marin se putea însă *să nu moară*. El s-a dus acolo să stea în faţa duşmanului credinţelor lui, ca să lupte cu el. Să-l învingă? Da, dacă se poate. Dar victoria asta nu era necesară. Necesară în fapta lui Marin era numai prezenţa lui acolo, prezenţă în care moartea era un risc, dar nu o necesitate. Desigur, cînd a plecat dintre ai lui, lepădarea de sine era atît de desăvîrşită încît el se gîndea tot aşa de puţin la întoarcere cît şi la moarte; viaţa lui sau moartea lui nu-l mai priveau pe el personal, de vreme ce principalul nu era moartea lui sau scăparea de la moarte, ci depunerea unei mărturii pentru credinţa lui, *cu orice preţ*. Noi ştim însă că mărturia lui ar fi fost tot aşa de deplină şi de rodnică, dacă el ni se întorcea neatins; după cum deplină şi rodnică e mărturia tovarăşilor lui care s-au întors.

Cînd deci a hotărît moartea lui Vasile Marin, Dumnezeu a voit să ne certe. De aceea – durerea noastră este întunecată".

V

Mulţi au încercat, ca şi Nae Ionescu, să(-şi) explice resorturile interioare sau semnificaţiile mistice şi istorice ale acestui act unic de dublă jertfelnicie mărturisitoare, raportîndu-l atît la spiritul creştin în general, cît şi la spiritul legionar în particular. Las la o parte bîrfele ieftine şi insinuările "şmechere" ale lichelei balcanice[30], care nici măcar în faţa probei irefutabile a morţii nu-şi poate depăşi suspiciunile imunde[31].

Mai lesne de desemnat par semnificaţiile exterioare, valoarea de pildă a actului respectiv (indiferent de estimarea cantitativă a efectelor ei concrete). Nicolae Iorga (suspendîndu-şi

---

[23] Ceva mai jos, autoarea precizează: "Pe Sterie Ciumetti îl uciseseră chiar în seara în care încercaserăm să-l anunţăm, şi îl aruncaseră în lacul Tei" (p. 29).

[24] Ana-Maria Marin, *op. cit.*, p. 28. Atentatorii fuseseră aşa-numiţii **Nicadori** (studenţii Nicolae Constantinescu, Ion **Caranica**, **Doru** Belimace), care acţionaseră din proprie iniţiativă şi, de altfel, se predaseră autorităţilor. După multe mărturii de epocă (nu numai legionare), în urma uriaşelor abuzuri comise, moartea lui I. G. Duca "plutea în aer". După unii, Carol II însuşi ar fi fost bucuros să scape de Duca, dar cu mîna altora. În orice caz, rămîne suspect faptul că l-a chemat la Sinaia şi nu i-a asigurat nici o protecţie, lăsîndu-l să plece cu trenul, în plină noapte. Desigur, împotriva legionarilor (şi a dreptei în ansamblu) s-a lansat o prigoană încă mai cumplită (peste 18000 de arestări, lichidări precum cea a lui Ciumetti, suspendări de organizaţii şi publicaţii etc.). La procesul desfăşurat în martie-aprilie 1934, s-a încercat incriminarea a peste 50 de capi legionari, în frunte cu Codreanu şi generalul Cantacuzino. Nu s-a putut dovedi nici o implicare a conducerii Mişcării, toţi fiind achitaţi. Autorii asasinatului au fost condamnaţi la muncă silnică pe viaţă (iar mai tîrziu vor fi asasinaţi în detenţie, o dată cu Codreanu, în noaptea de Sfîntul Andrei a anului 1938). A se vedea şi Faust Brădescu, *Nicadorii, Decemvirii, Răzbunătorii*, Editura "Carpaţii", Madrid, 1978.

[25] Cf. *Crez de generaţie*, ed. cit., p. 234.

[26] Şi în *Crez de generaţie*, ed. cit., pp. 165-166.

[27] *Ibidem*, p. 18.

[28] M. Polihroniade susţine că abia pe la jumătatea lui noiembrie.

[29] *Crez de generaţie*, ed. cit., pp. XII-XIII. H. Sima îşi exprima în 1965 convingerea că "Aşa va rămînea Vasile Marin în faţa generaţiilor viitoare, cu trăsăturile ce i le-a prins pentru eternitate maestrul gîndirii româneşti contemporane" (Horia Sima, *Antologie legionară. Opera publicistică în şapte volume*, ed. Traian Golea, vol. V, Colecţia "Omul Nou", Miami Beach, 1994, p. 78).

[30] "La şmecheri şi la jigodii – observa N. Steinhardt – reacţia numărul unu e întotdeauna bănuiala, iar neasemuita satisfacţie – putinţa de a şti că semenul lor e la fel de întinat ca şi ei" (*Jurnalul fericirii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991, p. 101).

[31] Îndeobşte, în faţa morţii pînă şi bestiile se cutremură. Rudolf Otto povesteşte, în *Das Heilige* (vestita sa carte despre "sentimentul sacrului"), cum iapa lui, Diana, a fost cuprinsă de o mare nelinişte cînd, într-o împrejurare oarecare, au întîlnit în cale un cadavru cabalin. Dacă pînă şi animalele trăiesc, în felul lor, "cutremurul sacru" în faţa imaginii morţii celor din aceeaşi specie, cît de decăzut trebuie considerat omul pe care moartea însăşi a încetat să-l înfioare?!

pentru o clipă știutele idiosincrazii față de legionari) scria în *Neamul românesc*, la 19 ianuarie 1937[32]: "Luptînd pentru credința lor creștină și pentru cinstea poporului lor, pentru ce este etern, scump și curat în latinitatea nebolșevizată, doi tineri Români, doi Băieți viteji, Moța și Marin, au căzut înaintea Madridului apărat de Roșii [...] Cine știe ce va ieși din cumplita furtună ce s-a abătut asupra depărtatului pămînt latin, unde se varsă sînge din toate rănile unui nobil neam! Dar, dacă vreodată vom vedea Spania cum a fost, cum trebuie să fie, se va putea spune la noi, cu înduioșată mîndrie, că pentru aceasta au curs și cîteva picături din sîngele scump al tineretului nostru"[33]. Un alt reprezentant ilustru al generației lui Iorga, Simion Mehedinți (mult mai favorabil legionarilor, care-l numărau chiar printre "patriarhii" lor), scria în menționatul număr comemorativ din *Cuvântul Studențesc*: "Murind de bună voie, ei au spus răspicat: *Deschideți ochii la amestecul străinilor, care vor strivi tot ce este românrsc în România, după cum strivesc astăzi tot ce este spaniol în Spania!* [...] Moța și Marin, prin jertfa lor de bună voie, au dat semnalul unificării sufletești a tuturor Românilor care se mai simt Români. Cu sîngele lor românesc ei au vrut să vindece rana înveninată a dezbinărilor din trecut. Aceasta este *semnificația istorică* a morții lor". Liderul cultural al generației tinere, Mircea Eliade, era de părere[34]: "Semnificația morții lor trece, deci, deasupra valorilor și eroismului viril. Moartea voluntară a lui Ion Moța și Vasile Marin are un sens mistic: jertfa pentru creștinism. O jertfă care să verifice eroismul și credința unei întregi generații". Portretele pe care tot el le face celor doi, ținînd să sublinieze, ca și Nae Ionescu, firile lor atît de deosebite, rămîn antologice (și iarăși nu mă pot zgîrci cu citatele): "Ion Moța avea adversari, dar nu avea nici un dușman. Era un tînăr palid, calm, concentrat; nici un gest frenetic, nici un fel de eroism ostentativ în cuvintele și privirile lui. Avea priviri limpezi, orizontale. Ghiceai însă o lungă și nedomolită macerație lăuntrică; siguranța lui în lumea de dincolo, în viața sufletului după moarte, îl făcea să sufere și mai mult de puținătatea acestei scurte vieți pămîntene. Nu se temea de moarte [...] Aștepta nerăbdător să se jertfească, să învețe pe alții drumul unei vieți eroice, impersonale. «Martir» înseamnă «martor»; cel care moare pentru o credință *mărturisește* pentru ea, dovedește celorlalți că o asemenea credință te mîntuiește de spaima morții, că în ea găsești un sprijin, după ce ai găsit un sens al existenței [...] Ca și șeful și prietenul său, Corneliu Codreanu, Ion Moța credea că misiunea generației tinere este să împace România cu Dumnezeu [...] În ceasul cînd a simțit că Lucifer se încleștează din nou în lupta cu Hristos – Ion Moța, cruciat ortodox, a plecat dîrz, cu inima împăcată, să se jertfească pentru biruința Mîntuitorului. Alți voluntari, în Spania, au căzut pentru un ideal omenesc – fascismul sau comunismul. Ion Moța au fost dintre aceia care au căzut pentru un ideal supra-uman – pentru biruința lui Hristos". În ce-l privește pe Vasile Marin, acesta "aparținea unei alte structuri spirituale: era bătăios, ironic, pasionat de lecturi și de controverse, întotdeauna dispus să asculte un pamflet, o glumă, o pagină frumos scrisă și curajos gîndită. De cînd l-am cunoscut, acum vreo 12-13 ani, era un cetitor pasionat al «reacționarilor» francezi, era abonat la *Action Française* și cunoștea toate cărțile lui Léon Daudet și Maurras. Avea temperament de luptător și fenomenul politic l-a pasionat încă din liceu. Nu bănuiai totuși, în figura lui rîzătoare, sub vorbele lui întotdeauna ironice – hotărîrea unei jertfe atît de cumplite. V. Marin nu mi-a spus niciodată ce crede despre moarte. Plecarea lui în Spania a dovedit însă tuturor ca nu se temea de ea; a căutat moartea cu înverșunare, cu bucurie, ca și unul care știe că de-abia din ceasul morții începe adevărata viață, veșnică".

Alții au încercat, pe urmele lui Nae Ionescu, să pătrundă încă mai adînc în tainițele sufletești ale acestui martiraj (cum e cazul prințului Alexandru Cantacuzino, antologat în dosar, martor ocular al întregului traseu al jertfei, pînă-n clipa finală, deși poate cu o prea evidentă tentă *pro domo* – nu atît ca legitimare personală, cît ca "spirit de echipă"). Mircea Vulcănescu (unul dintre apropiații profesorului, iar mai tîrziu monograf al său), referindu-se numai la cazul complex al lui Moța și răspunzînd indirect unor insalubre zvonuri de epocă (perpetuate, din păcate, pînă azi), aduce o perspectivă cu totul originală: "Eu nu cred că Moța a plecat în Spania pentru a se impune, prin acte de eroism personal, la conducerea Mișcării, împotriva lui Codreanu – cum zic unii – și nici c-a plecat spre a muri, făcînd loc liber acestuia, care începuse să-l suspecteze că-i vrea locul – cum zic alții. Eu cred că Moța a plecat la judecată. La judecata lui Dumnezeu. Ca să răzbune o trădare, ucisese[35]. Și, oricît ar fi fost achitat de jurați și oricît ar fi socotit justificat faptul, dacă omul credea în adevăr în Dumnezeu – și sînt dovezi că Moța era credincios – nu se poate ca faptul să nu-i fi dat căințe amare [...] Moța s-a dus deci la judecata lui Dumnezeu, să lupte pentru Cruce, evident, dar pentru ca Dumnezeu să-i facă judecată. S-a dus deci pentru a dobîndi o evidență: Ce-i stă scris? Înainte de a pleca, s-a dus să vorbească și cu Nae [lăsîndu-i și cele patru scrisori-testament – n. n.]. Ce-i va fi spus Nae Ionescu? Cine știe? Ce i-a putut spune? E foarte probabil că Nae îl va fi lăsat să-și urmeze destinul, singur, așa cum a făcut întotdeauna! Dar ce e sigur e că a păstrat, despre el, o amintire neștearsă"[36].

Pînă la urmă, totul rămîne, în privința motivațiilor ultime, într-o taină inepuizabilă și mereu provocatoare. "Ce i-a făcut pe Moța și Marin să se ducă *să lupte* în Spania?" – se întreabă, insinuant, "trainica prostie". Dar "imperiala înțelepciune" schimbă întrebarea – care, astfel pusă, nu duce la nimic – și se întreabă, în liniștea iubirii sale: "Ce i-a făcut pe Moța și Marin *să vrea să moară* în Spania?".

Taina jertfei stă în răspărul "deșteptăciunilor" noastre. Dacă nu o putem pătrunde, măcar să ne înfiorăm de nepătrunsul ei...

---

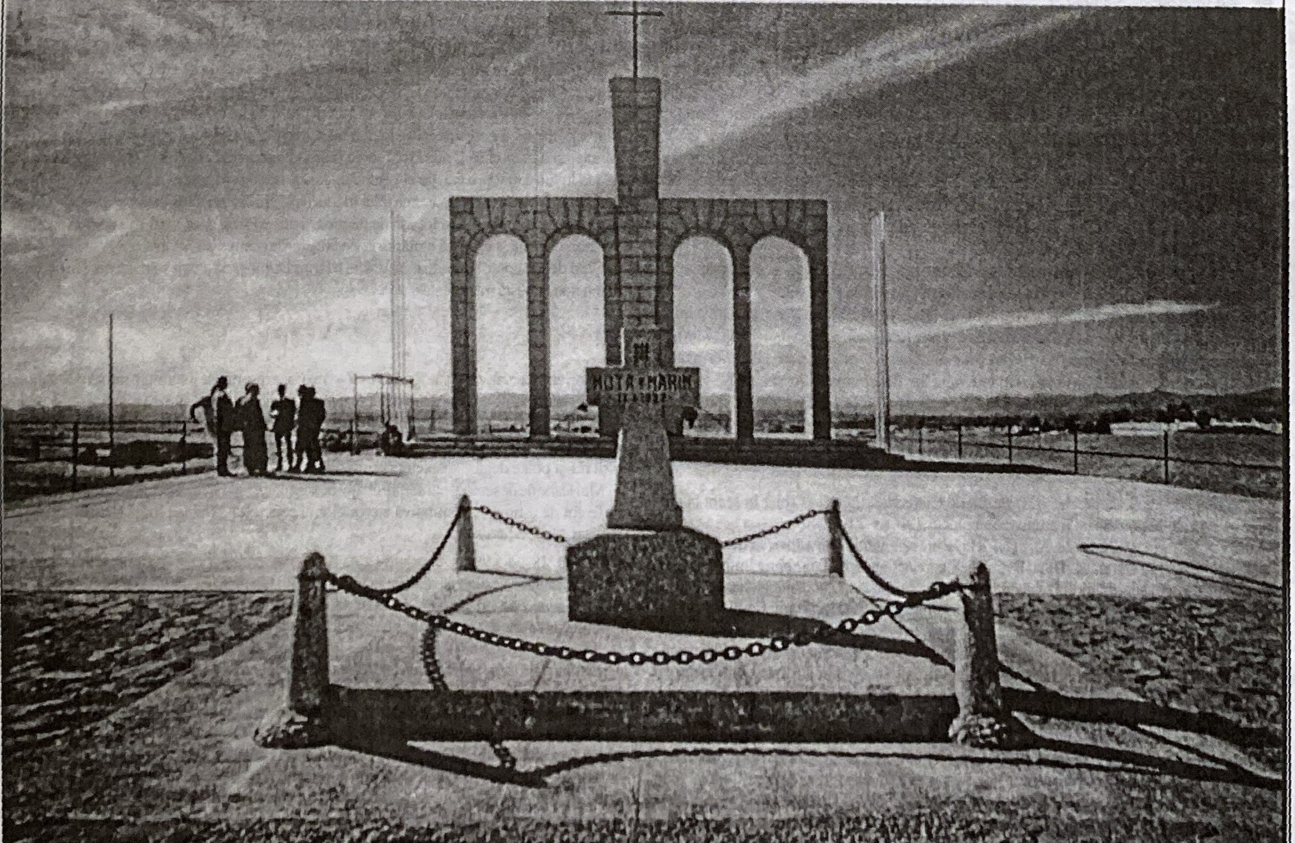
[32] Articolul respectiv, "Doi băieți viteji: Moța și Marin", reprodus în dosarul nostru, figurează și în *Radiografia dreptei românești* (ed. cit., p. 288).

[33] Iorga se referea, în treacăt (ca să nu spun *cu prudență*), și la starea de spirit ce generase faptul jertfei lor: "Prinși de un entuziasm care se cere condus și nu înăbușit (pentru că altfel rămîne celălalt entuziasm, contra căruia Statul nu poate lupta îndeajuns și mai ales singur), încălziți de o idee căreia i se închinaseră întregi, ei și-au zis că e preferabil, decît în România însăși o agitație care nu-i aduce întotdeauna bine, să meargă acolo unde nu sînt discursuri și demonstrații de stradă, ci omul stă în fiecare clipă în fața morții, pentru ce crede el sfînt și mare".

[34] Cf. *Textele "legionare"*, ed. cit., pp. 37-38.

[35] După cum am arătat deja, trădătorul Aurel Vernichescu a supraviețuit, ceea ce – o repet – nu schimbă însă situația în absolut, din punctul de vedere al răspunderii mistice a "pedepsitorului".

[36] Mircea Vulcănescu, *Nae Ionescu, așa cum l-am cunoscut*, Editura Humanitas, București, 1992, pp. 99-100. Autorul a murit el însuși ca un martir în temnițele comuniste (Aiud, 1952, cu sublima rugăminte testamentară: "Să nu mă răzbunați!").



MONUMENTUL "MOȚA-MARIN" DE LA MAJADAHONDA

LUMEA SPERANȚEI, ÎMPĂRĂȚIA NĂDEJDII

A dat "Liber-Cugetătorul" și românul și-a regăsit iată, după suspinuri îndelungate (ce-i alungaseră seninătatea zâmbetului rotund cu care răspundea altădată bancurilor politice), "vechea sa dragoste", stânga, uitând, cu neobrăzarea "firească" de-acum, faptul că "victoria" sângerândă a momentului decembrie '89 îl obligă la o minimă decență.

Bucuria regăsirii însă, copleșitoare în măreția ei, îi poartă circumvoluțiunile, câte va fi având, prin văzduhul viselor ispititoare și șăgalnice, ca o Fata Morgana, pentru care, nu-i așa, merită să calci și peste cadavre, având justificarea îndrăgostitului euforizat de atâta așteptare.

Filostângismul românului este cel puțin bizar, dacă ne amintim brutalitatea, violența, cruzimea cu care, într-un moment de răscruce al istoriei, ni s-a impus "traficul" de stânga, ca o condiție extremă și unică a existenței noastre. S-a uitat, oare, "icoana" tancului și a cizmei ce ne-a obligat la confruntarea cu un dumnezeu necunoscut nouă, saltimbanc pe ruinele sufletului românesc?

S-ar cuveni, fie și din orgoliu, să apărăm coordonata creștină a neamului nostru și Dumnezeul cel revelat va fi iertându-ne lipsa de smerenie. Căci unora le mai place încă să se acopere cu mantia creștină, a cărei țesătură se va fi subțiat demult.

Oportunismul creștinismului doar cu numele sau, mai mult, al liber-cugetătorului de până mai ieri, convertit peste noapte "întru dreapta credință", nu este decât un joc satanic, o ispită diavolească pentru cei suferind de analfabetism istoric și care acoperă fariseistic caracterul duplicitar al "practicanților", drept care se cere neapărat desconspirat, spre a nu macula și profana ceea ce mai păstrăm sfânt în noi: Biserica lui Hristos.

Mimarea crucii, gestul fără acoperire la nivelul trăirii lăuntrice, trebuie aspru și imediat amendat, dacă dorim ca el să nu alunece în derizoriu. Jocul închinăciunii este o blasfemie și, câtă vreme infantilismul și ignoranța românească îl va privi cu îngăduință, anatemizarea noastră va fi inevitabilă. Căci Dumnezeu nu este "obiectul" divertismentului ieftin, în care îi dau mâna actori fără vocație, ca în filmele americane, și care nu stârnesc râsul, ci repulsia (și, deopotrivă, revolta).

Privindu-i, înțelegi, în sfârșit, că teoria lui Darwin își află aplicabilitate, căci, iată, asemenea specimene au apărut, parcă, spre justificarea mult contestatei teorii. Ei maimuțăresc ceea ce nu pot înțelege și se *maimuțăresc* în inerția unor deprinderi *primare*, marcante la nivel existențial, comportamental și, nu în ultimul rând, caracterologic. De o verticalitate discutabilă – experți fiind în "salturi" și "tumbe", încercând și *uneori reușind* să atragă *simpatii* prin populismul pe care îl practică – dovedesc, îngrijorător totuși, aspirații ce depășesc limitele condiției lor "biologice".

Oscilația *între* poziția "*bipedă*" și cea "*patrupedă*" demonstrează o "labilitate genetică", de ordin fizic, dar care, în timp, a devenit sursă a oportunismului și vicleniei, în plan caracterologic, moral, în virtutea căruia "tumbomania" devine un joc al ascensiunii, desigur nemeritată și malefică, sprijinindu-se pe toiagul credulității și ignoranței celor mulți.

"Pâinea și circul" – hrana tradițională a românului – operează mutații fundamentale în structura sa intimă, convertită la mentalitatea *new-age*-istă conform căreia terapia râsului, dublată de plinătatea pântecului, ar reprezenta un ideal existențial căruia individul se abandonează cu seninătatea tâmpă a ignorantului fudul, ce pune preț pe ceea ce este neprețios, având, în mod periculos, pentru că a devenit tipologic, suficiența și siguranța de sine a celui ce jonglează (în cunoștință de cauză?!) cu "valori universal valabile".

Un popor înecat în mâlul unui asemenea "ideal", un popor care nu este capabil să pășească pe culmile unui ideal veritabil, coborându-și-l, din neputință, la nivelul limitelor sale, nu-și mai merită și nu-și mai justifică pretenția aprecierii sale ca popor.

Despiritualizat, poporul a devenit *populație*, iar populația este o colectivitate a orizontului, a egalitarismului (a globalismului, mai nou!), a nonvalorii, a *kitsch-ului*; o masă de manevră ce reprezintă, cu certitudine, "idealul mundan" al unor *Big Brothers* pe cale să subjuge o lume întreagă, ceea ce, din punctul de vedere al individului neautizat, este mult mai mult decât confortabil – cu o singură condiție: să i se aplice "tirania pâinii și a circului".

Acordul perfect (realizat, e adevărat, în timp) între bipezii "circumstanțiali" și cei "nativi", regăsindu-se, după îndelungi căutări, în afinități ce se sustrag calificativului "uman", pentru că se desfășoară în afara verticalei spiritului (esențiale pentru omul-creație a lui Dumnezeu), a făcut posibilă ascensiunea stângii prin despiritualizarea poporului român.

Această lume a libertăților fără limite, ultrapermisivă în democratismul ei, a optat, se pare, pentru alternativa darwinistă a patemității sale, neștiind sau nevrând să știe că patemitatea este un "dat" (nestând, deci, sub semnul opțiunii personale). Dar dacă tot înotăm în mundanul tuturor posibilităților, desigur că nimic nu mai este imposibil.

Și dacă am ajuns în această situație, în care România și locuitorii ei se zbat să trăiască, *fără* să-și dea seama că prostia nu este un dar al lui Dumnezeu, este pentru că *am sperat* doar, uitând *să nădăjduim*!

Căci *speranța* se ancorează în *uman*.

Nădejdea însă poartă atributul *dumnezeirii*.

Omul aflat într-o perpetuă căutare de modele care să-i găzduiască speranțele, ajunge, nejustificat, la idolatrie, cunoscând însă și reversul ei, dezamăgirea, incandescentul falimentul al investiției sale "morale". Acesta este prețul dez-dumnezeirii, căci omul nu-și mai amintește faptul că "a-și face idoli" este un păcat pe care Dumnezeu, cel înlăturat, îl amendează cu autoritatea Tatălui de Drept.

Atâta vreme cât modelul hristic este renegat și batjocorit, omul nu va înceta să se zbată între speranțe și deziluzii, *pentru că* ele nu pot atinge decât micimea lumii care le generează.

Natura teandrică a Mântuitorului reprezintă suprema manifestare de înțelegere a Tatălui Ceresc față de umanul din noi, căci Dumnezeu, "sacrificându-Și" Fiul, "a coborât" transcendentul pentru ca noi, urmându-I modelul, să ne putem înălța, adică îndumnezei și, sub semnul acestei Mari Întâlniri pe verticala spiritului, să se nască nădejdea mântuirii noastre.



Purtând atributul dumnezeirii, nădejdea este spirituală, pentru că ea deține cheia valorilor eterne. Alături de credință și dragoste, ea oferă măsura dumnezeiescului din noi. Căci, dominați de aceste trei coordonate, "toate celelalte se vor adăuga nouă".

Hidoșenia trufașă a creației darwiniste a devenit, firesc, exponențială și pentru lumea în care omul contemporan se mulțumește – ba chiar se și bucură – să trăiască. Pentru că speră. Când speranțele se vor însă dovedi fantomatice, atunci, sigur că prăbușirea va căpăta dimensiuni catastrofice pentru "investitori". Este momentul "de cotitură" pe care iluzioniștii de profesie îl așteaptă întotdeauna cu nerăbdare. Pentru că ei, depozitarii speranțelor, știu bine că natura umană se dez-umanizează, după ce mai întâi se va fi dez-dumnezeit, lăsând frâu liber animalicului, a cărui condiție existențială este pântecul. Când omul va fi ajuns la acest stadiu, subjugarea sa nu va mai fi constituind o problemă. Iar "pâinea cea de toate zilele" nu va mai fi decât o biată mână de firimituri pe care "humanoidul" le va savura cu lăcomie, bucurându-se ca de o masă copioasă după un mult așteptat spectacol de circ!

În nevrednicia lor, oamenii s-au înstrăinat de bucuria de a înțelege și de a trăi viața ca pe un dar neprețuit pe care Milostivul Dumnezeu l-a oferit oamenilor, tocmai spre a le deschide calea ascensiunii, care spiritualizează, înnobilând lăuntrul fiecăruia, pentru că nu este același lucru să trăiești întru Hristos sau să te vinzi diavolului. Aici, într-adevăr, se poate vorbi de opțiunea individuală.

Contemporanul nostru, slăbit de atâta pribegie, neaflându-și liniștea și echilibrul, aninându-și speranțele de zâmbete perfide și închinăciuni perverse, nu mai are nici măcar înțelepciunea Fiului Rătăcitor de a reveni, în căință și smerenie, la condiția sa inițială.

Deosebirea dintre ei este distanța de la speranță la nădejde. Nădăjduind că va fi iertat de părintele său, Fiul Rătăcitor cutează a se întoarce acasă, în timp ce omul vremurilor noastre, văzându-și speranțele înșelate, se bălăcește în disperare. Ochii săi nu mai știu să privească spre cer, mâinile refuză să se mai unească în rugăciune, sufletul este iască. El, omul modern, a devenit ghilotina propriilor speranțe (prin neputința de a le spiritualiza, transformându-le în dumnezeiască nădejde).

Cu toate că, deseori, ne place să spunem că ne-am născut creștini, considerându-ne, astfel, privilegiați, grație martirilor întru Hristos, nu părem a mai fi și capabili să facem punți gândurilor și să înțelegem că primatul creștin pe care îl afișăm uneori se află în relație de respingere totală și definitivă cu "marea iubire", stânga, cu care românii par a face casă bună de multă vreme încoace.

Și dacă am îmbrăcat cândva mănușa stângii, "acceptând" provocarea unei experiențe despiritualizante în care nu ne-am regăsit nici o clipă, este, se pare, timpul să purcedem la regăsirea de sine, în plan individual, urmată de cea a ființei noastre naționale, adică încercând să ne refacem din ruinele împrăștiate ale sufletului românesc calea nădejdii întru Cel de Sus. Căci dacă L-ai "întâlnit" pe Hristos, clipa nimicului în care te zbați poate dobândi finețea nisipului, dar dacă L-ai pierdut, ai pierdut Totul! Iar deposedarea lumii de persoana lui Hristos o aruncă în vidul spiritual punctat de "prezența diavolului".

Iată de ce soluția regăsirii de sine întru Hristos echivalează cu o provocare la "luptă"; o luptă, desigur, pe cât de crâncenă, pe atât de hotărâtoare, pentru că este lupta "monstruoasei" rațiuni împotriva credinței, din care "învingător" nădăjduim să iasă măcar "sentimentul tragic al vieții". Pentru că "moartea tragică" este singura și cea mai de preț răsplată, păstrând Dumnezeu "comicul" pentru cei ce nu știu decât să râdă (*cf.* Miguel de Unamuno, *Despre sentimentul tragic al vieții la indivizi și la popoare*, trad. rom. Institutul European, Iași, 1995).

Maria-Rodica TROSCA

ISLAMISMUL ÎNTRE ADEVĂR ŞI PREJUDECATĂ

(urmare din numărul trecut)

Orice studiu asupra Islamului, oricât de sumar, nu poate să facă abstracţie de Spania musulmană, acest avanpost al culturii şi civilizaţiei înfipt pentru mai multe secole în inima Peninsulei Iberice. Pentru o înţelegere deplină a acestui important capitol din evoluţia lumii musulmane, să ne reamintim pe scurt desfăşurarea expansiunii arabe spre Apus. În timp ce Chalid şi ceilalţi generali ai Islamului înfăptuiau cuceriri în Răsărit, la numai şapte ani de la moartea lui Mahomed, Amr ibn al-As pătrundea de la Gaza în Palestina şi cucerea Pelusium şi Memphis, înaintând spre Alexandria. Nevoia de a aproviziona săraca Arabie cu cereale i-a făcut pe arabi să grăbească cucerirea Egiptului. Locuitorii creştini ai acestei părţi a Imperiului bizantin erau monofiziţi şi sufereau persecuţii din partea Bisericii oficiale. Consecinţa: arabii au fost primiţi cu braţele deschise, în ciuda rezistenţei opuse de armata imperială. Când, după aproape doi ani de asediu, Alexandria a capitulat, Amr a fost uimit de bogăţiile pe care le-a găsit în acest oraş. Iată ce îi scria el califului Omar: "Este imposibil să enumeri bogăţiile acestui oraş sau să-i descrii frumuseţile; vreau numai să amintesc că are patru mii de palate, patru sute de terme şi patru sute de teatre". Amr a împiedicat jefuirea oraşului, preferând plata unei contribuţii din partea locuitorilor. Neavând înţelegere pentru disputele religioase dintre creştini, le-a interzis monofiziţilor să se răzbune pe creştinii ortodocşi şi a decretat libertatea de credinţă.

În contextul ocupării Alexandriei, se pune întrebarea dacă Amr este autorul distrugerii Bibliotecii din Alexandria. Cea mai veche menţiune în legătură cu această pierdere tragică pentru cultura universală o datorăm unui om de ştiinţă musulman, Abd al-Lati (1162-1231), dar relatări mai amănunţite se găsesc într-un tratat de istorie universală scris de Bar Hebraeus (1226-1286), un evreu botezat din Siria. Conform spuselor sale, un om de ştiinţă alexandrin, Johannes Philoponos, l-a rugat pe Amr să-i încredinţeze lui Biblioteca. Amr a cerut încuviinţare de la Omar, de la care ar fi primit următorul răspuns: "Dacă aceste scrieri greceşti corespund cu Cartea lui Dumnezeu, atunci nu au nici o valoare şi nu merită să fie păstrate, căci avem Coranul; dacă sunt în contradicţie cu Coranul, atunci ele sunt periculoase şi trebuie distruse". O altă versiune menţionează un răspuns mai laconic: "Arde Biblioteca, deoarece ea este conţinută într-o singură carte, Coranul". După Bar Hebraeus, Amr ar fi distrus cărţile din Bibliotecă, folosindu-le drept combustibil pentru băile din oraş, care timp de şase luni au încălzit apa cu papirusurile şi rolele de pergament. Faţă de această explicaţie a distrugerii Bibliotecii din Alexandria, pentru restabilirea adevărului trebuie făcute unele precizări. O parte din cărţile din Bibliotecă au fost distruse încă din anul 392 de către patriarhul Theophilos, în urma unei acţiuni de epurare izvorâtă din spiritul de intoleranţă creştină faţă de literatura, ştiinţa şi filozofia precreştină. Ceea ce a rămas s-a deteriorat ca urmare a dezinteresului şi neglijenţei pentru scrierile existente. De asemenea, trebuie să menţionăm că nici unul dintre istoricii creştini care au trăit de-a lungul a cinci secole de la data când a fost ocupată Alexandria nu relatează nimic în legătură cu arderea Bibliotecii.

Fiecare cucerire creează graniţe noi care trebuie apărate, ceea ce atrage după sine nevoia altor cuceriri. Pentru a proteja hotarul apusean al Egiptului musulman de eventuale atacuri din partea Cirenaicii bizantine, o armată de 40.000 de musulmani a pătruns prin pustiu până în apropiere de Cartagina. Conducătorul acestei armate, într-un gest simbolic, şi-a înfipt suliţa în nisip, într-un punct la aproximativ 130 km sud de actualul Tunis. În acel punct s-a pus, în anul 670 piatra de temelie a unuia dintre cele mai importante oraşe ale Islamului, Qairuan, bază militară şi, în acelaşi timp, centru politic, religios şi cultural. Încercările bizantinilor de a opri acest marş victorios au fost zădărnicite, mai ales după ce populaţia berberă s-a convertit la islamism. După cucerire, Africa de Nord a fost împărţită în trei provincii: Egiptul, cu capitala la al-Fustat, Ifriqiya, cu capitala la Qairuan, şi Maghrebul, cu capitala la Fez. Timp de un secol, provinciile apusene au recunoscut autoritatea centrală a califilor. Pe măsură însă ce aceştia se dovedeau din ce în ce mai incapabili să-şi exercite autoritatea, provinciile s-au autonomizat, devenind regate independente, conduse de dinastii locale. Toate aceste dinastii nord-africane, neavând rădăcini în popoarele pe care le stăpâneau, au trebuit să guverneze prin forţă şi iscusinţă politică. De îndată ce însă vigoarea războinică a unui astfel de suveran fără sânge regal în vine slăbea, el nu se mai putea menţine pe tron şi era izgonit de către un temerar care, după ce prelua sceptrul fostului suveran, punea bazele unei noi dinastii.

După cucerirea Africii de Nord, din ordinul lui Musa ibn Nusayr, guvernatorul provinciilor africane ale Imperiului, generalul berber Tariq a trecut pe teritoriul Spaniei în fruntea unei armate formate din 7.000 de berberi şi 300 de arabi (710), înfrângând rezistenţa opusă de vizigoţii lui Roderich. De numele acestui general berber este legată actuala denumire a stâncii de la picioarele căreia arabii au pătruns în Europa. Arabii au denumit această stâncă *Gebel al-Tariq* ("Stânca lui Tariq"), denumire din care europenii au făcut Gibraltar. Cu acest episod eroic, în istoria Islamului se deschide un nou capitol.

8. SPANIA MUSULMANĂ

După incursiunea lui Tariq, cucerirea Peninsulei Iberice a fost desăvârşită de Musa, care în fruntea a 25.000 de musulmani a zdrobit armata lui Roderich, care număra 90.000 de oameni. Biruitorul s-a purtat blând cu populaţia, confiscând numai bunurile celor ce opuseseră rezistenţă armată. Nu au fost impuse impozite mai ridicate decât cele percepute de regii vizigoţi şi s-a acordat deplină libertate religioasă. Setea de cuceriri nu cunoaşte însă margini. De îndată ce şi-au consolidat puterea în Spania, invadatorii arabi au trecut Pirineii în Galia, cu intenţia fermă de a transforma întreaga Europă într-o provincie a Damascului. Între Tours şi Poitiers, la o mie de mile de Gibraltar, armata musulmană s-a ciocnit cu forţele lui Eudes, ducele Aquitaniei, şi cu cele ale lui Carol, ducele Austrasiei (732). Într-una dintre cele mai hotărâtoare bătălii din istorie, care a durat şapte zile, musulmanii au suferit o grea înfrângere. Din nou destinul şi credinţa a milioane de oameni au fost decise într-un război, căci dacă victoria ar fi surâs musulmanilor, astăzi Europa ar fi scris de la dreapta la stânga. De la acea memorabilă dată, ducele Carol a devenit Carolus *Martelus*, Charles *Martel*, Carol "Ciocanul". În anul 735, musulmanii şi-au reînnoit încercările de a pătrunde în Galia şi au cucerit Arles, iar în 737 au ocupat Avignon-ul şi au jefuit valea Rhônului până la Lyon, dar nu au reuşit să-şi consolideze poziţiile cucerite. În anul 759, Pippin cel Scurt i-a izgonit definitiv din Franţa de Sud. Cei patruzeci de ani cât s-au aflat pe teritoriul francez au imprimat populaţiei aflate sub ocupaţie o mentalitate specifică, rezultat al toleranţei religioase. O libertate care va contribui la evoluţia culturală din Languedoc.

Califii omaiyazi de la Damasc au subestimat importanţa Spaniei musulmane. Până în 756, ea a fost denumită Provincia Andaluzia şi era guvernată de la Qairuan. În anul 755, pe pământul Spaniei şi-a făcut însă apariţia o figură romantică. Este vorba de singurul descendent din familia omaiyazilor care a reuşit să scape cu viaţă din masacrul în care toate rudele sale au fost ucise în anul 750, când abbasizii au răsturnat califatul omaiyad. Abd-er-Rahman, nepotul califului Hişam, hăituit de urmăritori, a trecut înot Eufratul şi, după ce a străbătut Palestina, Egiptul şi Nordul Africii, a ajuns în Maroc. Ştirile despre lovitura de stat dată de abbasizi au reactivat adversităţile dintre arabii sirieni şi maurii din Spania. Un grup de arabi, credincioşi omaiyazilor, temându-se că noii califi abbasizi le vor retrage drepturile asupra bunurilor şi titlurilor dobândite de la dinastia înlăturată, i-au cerut lui Abd-er-Rahman să se pună în fruntea lor. El a acceptat, a trecut din Maroc în Spania, unde a fost numit Emir de Córdoba (756), titulatura lui completă fiind "Prinţ de Andaluzia şi Urmaş al Califilor". O armată trimisă de al-Mansur, califul abbasid, pentru a-l înlătura pe răzvrătit, a fost învinsă, iar proaspătul emir a trimis capul învinsului său la Mecca.

Analizând aceste evenimente din punct de vedere european, probabil că ele au avut darul să contribuie la apărarea Europei de o eventuală nouă încercare musulmană de invazie. Spania musulmană, sleită de războiul civil şi lipsită de perspectiva unei înţelegeri şi a unui sprijin din partea califilor abbasizi, a renunţat la orice gând de noi cuceriri. Mai mult chiar, pentru a-şi consolida poziţiile musulmanii s-au retras din Spania de Nord, astfel că, din secolul IX până în secolul XI, Peninsula Iberică a fost împărţită într-o zonă musulmană şi alta creştină. Sudul musulman, pe care Abd-er-Rahman şi urmaşii săi l-au pacificat, a devenit o provincie înfloritoare atât din punct de vedere economic, cât şi din punct de vedere cultural. Abd-er-Rahman II (822-852) s-a bucurat de roadele acestei prosperităţi. În ciuda războaielor de frontieră cu creştinii, răscoalelor din interior şi incursiunilor normanzilor asupra coastelor, a găsit suficient răgaz să înfrumuseţeze Córdoba cu moschei şi palate.

Dar cea mai luminoasă figură a dinastiei omaiyade din Spania a fost Abd-er-Rahman III (912-961). Când, la vârsta de 21 de ani, s-a suit pe tron, a găsit ţara sfâşiată de ura dintre rase, de duşmăniile religioase, de racila brigandajului şi mai ales de eforturile făcute de Sevilla şi Toledo de a deveni state independente. Deşi era o fire sensibilă, înclinată spre preocupări culturale, a preluat conducerea cu o mână hotărâtă, a adus la supunere atât oraşele răzvrătite, cât şi pe nobilii arabi care ar fi vrut să trăiască nestingheriţi pe domeniile lor, după modelul feudalilor contemporani francezi. Din consiliul său făceau parte bărbaţi de diferite credinţe religioase şi se dăruia îndatoririlor impuse de conducerea statului cu o energie ce poate fi caracterizată, fără exagerare, ca napoleoniană. În campanii îşi coordona, cu o scânteie de geniu militar, generalii. În războiul împotriva lui Sancho de Navarra, care i-a invadat ţara, a repurtat o victorie strălucită, cucerindu-i şi distrugându-i capitala. De-a lungul întregii sale domnii, creştinii nu au reuşit să pătrundă în sud. Din anul 929 şi-a luat titlul de "Conducător suprem al credincioşilor şi apărătorul credinţei", motivându-şi hotărârea prin aceea că pe de o parte se considera la fel de puternic ca oricare dintre suveranii din acel timp, iar pe de altă parte cel care deţinea titlul de calif la Bagdad devenise de fapt o marionetă în mâinile gărzilor turceşti.

Fiul său, Hakam II (961-976), a ştiut să profite de pe urma moştenirii ce i-a fost lăsată. Întrucât domnia sa nu mai era ameninţată din afară şi tulburată de mişcări interne, s-a dedicat înfrumuseţării Córdobei şi a celorlalte oraşe ale ţării. A construit moschei, şcoli, spitale, pieţe, băi şi azile. A făcut din Universitatea din Córdoba cel mai important locaş de cultură al timpului şi a acordat subvenţii la sute de poeţi, învăţaţi şi artişti. Iată portretul

Gabriel CONSTANTINESCU

☛

pe care i-l schițează istoricul musulman al-Maqqari: "Califul Hakam i-a întrecut pe toți precursorii săi în dragostea pentru poezie și știință. El a făcut din Andaluzia cea mai mare piață de bunuri literare, pe care se vindeau cărțile apărute pretutindeni. A însărcinat agenți să cumpere cărți din cele mai îndepărate colțuri ale lumii, punându-le la dispoziție mari sume de bani în acest scop. De asemenea, făcea daruri bogate în bani autorilor din Răsărit, ajutându-i să-și publice operele, din care a cumpărat primele exemplare. Când a aflat că Abu'l-Faradj din Isfahan a scris o carte, intitulată *Kitab al-Aghani* ("Cartea cântecelor"), i-a trimis 1.000 de dinari din aur curat pentru a primi un exemplar, înainte ca opera să fie publicată în Iraq".

În timp ce acest calif savant se dăruia preocupărilor culturale, treburile statului și chiar conducerea politicii naționale erau încredințate iscusitului său prim-ministru evreu Hasdai ben Șaprut, iar conducerea armatei unui general destoinic, dar lipsit de scrupule, Muhammad ibn Abi Amir, care sub numele de Almanzor a devenit personajul principal al multor povestiri și drame creștine. El se trăgea dintr-o veche familie arabă al cărui arbore genealogic era mai bogat decât averea, dar datorită simțului său politic a reușit să devină mai întâi administratorul fiului califului, apoi directorul monetăriei statului. După moartea lui Hakam, Abi Amir i-a asigurat succesiunea la tron fiului acestuia, Hișam II (976-1013), înlăturând cu brutalitate pe toți ceilalți pretendenți la tron. Aceste servicii i-au asigurat postul de vizir.

Hișam II a fost o fire slabă, total incapabil să-și îndeplinească atribuțiile de conducător, astfel că practic funcția de calif era îndeplinită de Muhammad ibn Abi Amir. Dușmanii săi îl acuzau că este mai interesat de filozofie decât de credința musulmană. Pentru a spulbera aceste acuzații, care îi puteau periclita poziția într-o societate dominată de religie, a constituit o comisie alcătuită din teologi ortodocși, care să epureze din uriașa bibliotecă colecționată de tatăl său, al-Hakam, toate cărțile cu conținut contrar liniei riguros sunnite. Prin această mașinație și-a creat renume de credincios cucernic. În ascuns, însă, continua să protejeze filozofia și să-i stipendieze pe poeți și pe oamenii de știință. În timp ce califul plutea în sferele înalte ale filozofiei, pentru a-și consolida poziția, Ibn Abi Amir a organizat o armată nouă, formată din mercenari berberi și creștini, care se simțeau legați doar de cel care-i plătea. Când statul creștin León a sprijinit o revoltă împotriva lui, întâi a înăbușit rebeliunea, apoi le-a administrat leonezilor o înfrângere usturătoare. La reîntoarcerea de pe câmpul de luptă și-a luat numele de *al-Mansur*, "— "Învingătorul", fiind primit cu triumf în capitală. În timpul cât treburile statului erau conduse de destoinicul vizir, adevăratul calif își petrecea timpul cu preocupări teologice, retras în palatul său, într-o situație de semi-prizonierat.

Împotriva lui al-Mansur au fost țesute mai multe conjurații, dar datorită unui serviciu de spionaj bine organizat, toate au fost descoperite și pedepsite cu asprime. La una din aceste conspirații a luat parte și fiul său Abdallah, pe care l-a decapitat la rând cu ceilalți conspiratori. Poporul i-a iertat însă crimele săvârșite, pentru că în administrarea justiției era imparțial, indiferent dacă acuzații erau bogați sau săraci. Niciodată viața și bunurile locuitorilor Córdobei nu au fost atât de sigure ca sub administrația sa. Aproape în fiecare an întreprindea câte o expediție împotriva statelor creștine din nord și de fiecare dată se întorcea victorios, cu prăzi bogate și cu sclavi. Cu prilejul unei astfel de incursiuni a cucerit orașul Santiago de Compostela, distrugând până în temelii vestita biserică cu hramul Sfântul Jacob și obligându-i pe prizonierii creștini să ducă în spinare clopotele bisericii în marșul său triumfal de întoarcere la Córdoba.

Deși al-Mansur era *de facto* stăpânul Spaniei musulmane, nu se simțea împăcat; el ar fi voit ca urmașii săi să devină o dinastie. În acest scop, i-a acordat fiului său Abd al-Malik titlurile de *sayd* ("domn") și *malik karim* ("rege nobil"), dar evenimentele ulterioare s-au opus dorinței sale. După moartea sa în 1002, Spania maură cade pradă instabilității politice provocate de domniile de scurtă durată, de conflictele între populațiile de naționalități diferite și de luptele între clasele sociale. Berberii, care de fapt cuceriseră Spania, trăiau în sărăcie și disprețuiți în câmpiile sărace din Estremadura și în munții provinciei León. Adeseori ei se revoltau împotriva nobililor arabi, care stăpâneau totalitatea terenurilor fertile. Muncitorii exploatați din orașe își urau stăpânii și adeseori ura lor răbufnea în răzmerițe sângeroase. Iar pe deasupra acestor conflicte, toate păturile sociale erau unite în dușmănia lor împotriva familiei amirizilor, moștenitorii lui al-Mansur, sub a căror guvernare rudele sale se bucurau de toate privilegiile pe care le oferă deținerea puterii.

În anul 1008 moare Abd al-Malik. Funcția de prim-ministru este preluată de Abd er-Rahman Șandjul, un bețivan notoriu, pe care-l interesau mai mult paharele decât guvernarea țării. În anul 1009 el este înlăturat de la conducere de o revoluție la care au luat parte toate partidele. Masele de răzvrătiți au atacat și au jefuit palatul amirizilor, după care l-au incendiat. În anul 1012, o răscoală berberă jefuiește Córdoba și măcelărește jumătate din populația orașului, iar cealaltă jumătate este izgonită, orașul fiind transformat într-o capitală berberă. Sub guvernarea berberă, dezordinea, brigandajul și șomajul înregistrează o creștere dramatică. Orașe care până atunci erau subordonate puterii centrale de la Córdoba se eliberează de vechea legătură și refuză să-i mai plătească dările. Chiar și proprietarii de pământ se declară independenți pe latifundiile lor. Încetul cu încetul, cordobanii care mai erau în viață s-au grupat și în anul 1023 reușesc să-i izgonească pe berberi, aducându-l pe tron pe Abd-er-Rahman V. Proletariariatul din Córdoba, care nu vedea nici un avantaj în revenirea la vechiul regim, a luat cu asalt palatul regal, proclamând calif pe unul din rândurile lor, Muhammad al-Mustakfi (1023). Muhammad a numit prim-ministru pe un țesător, dar la scurt timp atât califul cât și prim-ministrul au fost asasinați. În această situație, nobilimea și clasa de mijloc l-au proclamat calif pe Hișam III, dar după patru ani este rândul armatei să se revolte. Răsculații îl ucid pe primul ministru și cer demisia lui Hișam. Un consiliu alcătuit din cetățenii de vază ai orașului ajunge la concluzia că disputele pentru ocuparea tronului fac cu neputință o guvernare normală, și ca urmare, desființează califatul, înlocuindu-l cu un consiliu de stat. Primul consul a fost Ibn Dșahwar. El a guvernat noua republică cu înțelepciune și dreptate, dar soluția republicană venea prea târziu. În Spania maurii pierduseră definitiv întâietatea politică și culturală. Climatul de nesiguranță civilă, provocat de răzmerițele din Córdoba, i-a determinat pe oamenii de știință și pe artiști să se refugieze la Toledo, Granada și Sevilla. Spania omaiadă s-a dezagregat în 23 de orașe-stat, care se îndeletniceau prea mult cu disputele între ele pentru a fi capabile să facă față procesului de absorbire a Spaniei musulmane de către Spania creștină.

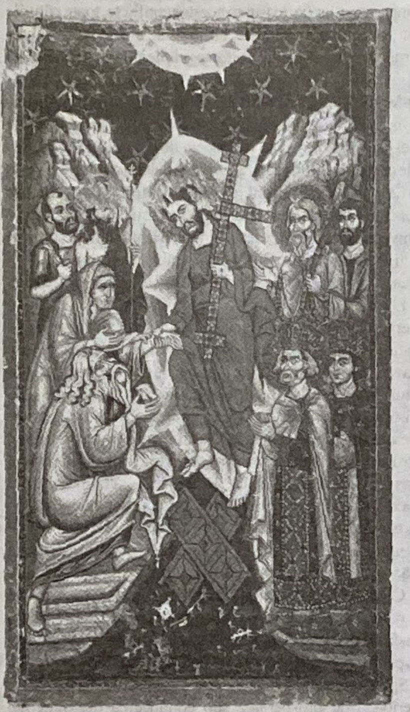
Granada a cunoscut o perioadă de prosperitate sub conducerea destoinicului ministru evreu Rabbi Samuel Halevi (1038-1079), pe care arabii l-au denumit Ismail ibn Naghdela. Toledo s-a declarat independent față de Córdoba în 1035, iar 50 de ani mai târziu se predă creștinătății. Sevilla s-a străduit să preia renumele li strălucirea Córdobei. Existau chiar voci care considerau Sevilla mai frumoasă decât capitala. Erau admirate grădinile de palmieri și trandafiri, dar mai ales spiritul senin și voios al locuitorilor orașului. Anticipând căderea Córdobei, Sevilla s-a declarat independentă în 1023. Judecătorul-șef al orașului, Abu'l-Qasim Muhammad, a prezentat poporului un împletitor de rogojini care semăna leit cu Hișam II, i-a acordat onorurile cuvenite unui calif și a determinat Valencia, Tortosa și chiar Córdoba să-l recunoască ca atare. Prin acest truc, șiretul jurist a reușit, pentru scurt timp, să pună bazele unei dinastii. La moartea falsului calif, survenită în 1042, i-a urmat pe tron fiul său, Abbad al-Mutadin, care a guvernat Sevilla, cu competență, dar și prin teroare, timp de 27 de ani, reușind performanța ca jumătate din Spania să-i plătească tribut. Urmașul său, al-Mutamid (1068-1091), a fost un protector al artelor și un poet, al cărui talent a fost recunoscut de confrații săi în ale poeziei. Dar al-Mutamid nu știa numai să compună poezii, ci și să guverneze. Când Córdoba a fost atacată de Toledo, i-a cerut ajutor și trupele sale l-au învins pe agresor. În orice caz, regele poet s-a găsit în fruntea unei cetăți cu o cultură înfloritoare, cu nimic mai prejos decât Bagdadul lui Harun sau Córdoba lui al-Mansur.

Procesul care va conduce la sfârșitul Spaniei musulmane va continua însă inexorabil. În anul 1121, triburile berbere din Munții Atlas s-au unit, formând o comunitate cu numele de almohazi, propovăduind reîntoarcerea la simplitate în viața religioasă. Conducătorul acestei noi orientări religioase, Abdallah ibn Tumart, s-a declarat a fi *Mahdi*, adică "Mântuitorul" așteptat de șiiți. Însuflețiți de zelul lor religios, almohazii au răsturnat dinastia almoravizilor din Maroc, după care au pătruns în Spania. Sub guvernarea almohazilor, emirii Abd al Mumim (1145-1163) și Abu Yaqub Yusuf (1163-1184) au reintrodus ordinea și bunăstarea în Andaluzia, dar pe când în timpul guvernării celui dintâi literatura și filozofia au cunoscut un reviriment, în timpul guvernării celui de al doilea a avut loc o revenire la intoleranța teologilor. Urmașul lor, Muhammad al-Nasir (1199-1214), nu a manifestat interes nici pentru filozofie, nici pentru teologie. El s-a preocupat numai de plăcerile personale, a neglijat total guvernarea și consecința a fost înfrângerea nimicitoare pe care a suferit-o din partea armatelor creștine în 1212, la Las Novas de Tolosa. După această înfrângere Spania almohadă s-a fărâmițat din nou în mici state independente, care au fost cucerite unul după altul de către creștini. Córdoba în 1236, Valencia în 1238 și Sevilla în 1248. În urma acestor lovituri, maurii s-au refugiat spre Granada, unde se simțeau oarecum protejați de masivul Sierra Nevada. Un șir de conducători destoinici au reușit să apere Granada și teritoriile ei anexe, Jerez, Almería, Jacú și Málaga, de atacurile creștinilor. Micul regat musulman va mai dăinui până în 1492, ca ultim vestigiu al unei culturi care timp de secole a făcut din Andaluzia una din bijuteriile culturii universale.



Moscheea din Córdoba – sec. VIII -IX (vedere interioară)

(va urma)



HRISTOS A ÎNVIAT!

Lumină mireasă
sfâșie bezna cea deasă.

Întreg meleagul Căpățânii
cutremurat de neașteptatul minunii
e alb, inert pustiu sub lumina sfântă.
Nimeni nu mai plânge. Văzduhul cântă.

Îngerul urnit-a lespedea de pe mormânt
în uluirea străjerilor trântiți la pământ.
Sculat din morți în pragul dimineții
Iisus adeverește în sublim profeții.

În zadar caiafele cumpără minciuni și tăceri.
Ucigașa lor judecată
a pus pe timpuri o sângeroasă pată
vie și astăzi întocmai ca ieri.

În gândul lor slut
L-au vrut pe Mesia încătușat de lut,
dar tuturor celor cu sinele deviat
le-au răspuns ucenicii: ***Hristos a înviat!***

La soroc, Iisus se desprinde de tină
și se înalță la cer – ciocârlie de lumină.

Ion PARASCHIVESCU



DOUĂ REPERE MORALE ALE EXILULUI ROMÂNESC: ZAHU PANĂ & NICU NAUM



La 11 martie și 4 aprilie, cei care i-au cunoscut și i-au iubit pe Zahu Pană și Nicu Naum s-au rugat pentru mântuirea sufletelor lor, pomenindu-i la un an și respectiv doi ani de când ne-au părăsit.

La plecarea lor din această lume s-au spus și s-au scris multe. Cu teamă și emoție îndrăznesc să mai adaug și eu câteva picături în marea de cuvinte frumoase ce li s-au adresat. Pentru mine ei au reprezentat mai mult decât cele spuse până acum. Adevărul este că întotdeauna mai rămâne ceva de spus atunci când un suflet "copt pentru cules" ca al lor trece în lumea drepților.

Deși i-am cunoscut numai în ultimii lor ani de viață, tot timpul am avut impresia că-i cunosc dintotdeauna, din vremea copilăriei și a adolescenței, chiar dacă erau cu cincizeci de ani mai în vârstă decât mine. Cu dânșii m-am simțit mult mai aproape-n idei, mult mai prieten, mult mai intim sufletește decât cu mulți alții de vârste mai apropiate. Dacă aș fi putut alege data și anul nașterii, aș fi preferat să mă nasc cu o jumătate de secol înainte. În felul acesta aș fi putut avea și eu prieteni adevărați, prieteni așa cum au fost ei, prieteni pe care să-i iubești așa cum îți iubești frații, sau poate chiar mai mult. "Prieteniile sunt pietre rare", mi-a spus odată Nicu Naum, și sunt fericit că am putut purta și eu în inima mea două pietre atât de prețioase.

Toți cei care au vorbit și au scris în trecut despre cei doi le-au evidențiat vitejia și eroismul în lupta pentru apărarea credinței și a neamului. Din păcate, mi-a fost dat să aud și altfel de vorbe: "Ce mare lucru c-a murit un legionar? !". Atunci, o dată în plus, mi-am dat seama cât de puțin înțeleg unii – majoritari, din păcate – ce înseamnă să renunți la viața ta și s-o pui în slujba unui ideal. Puțini pot pricepe spiritul de sacrificiu, dăruirea necondiționată, permanentă, de lungă durată, alegerea vieții aspre, dorința de a sluji unei cauze nobile, voința de a face ceva pentru binele societății creștine. Dar, și ei, și alții ca ei, au știut și știu foarte bine că răsplata, întru cât suntem vrednici de ea, nu vine de la oameni, ci de la Dumnezeu. Și tot de la unii ca ei mi-am dat seama cât este de important să nu-i lași pe alții să-și bată joc de valorile tale morale și spirituale; să știi să-ți prețuiești eroii și învățații, să te lupți pentru apărarea lor.

Cu Zahu Pană am petrecut mult mai puțin timp decât alături de nea Nicu Naum. În scurtul timp și-n convorbirile telefonice, mi-a vorbit în mai multe rânduri despre geniul poeziei încătușate, despre poetul închisorilor, Radu Gyr. Cu aceste ocazii mi-am putut da seama de dragostea, admirația și recunoștința pe care Zahu Pană a avut-o față de Radu Gyr, pe care nu l-a uitat niciodată, deși trecuseră zeci de ani de când cei doi se întâlniseră la Aiud și la Canal. Așa cum el nu l-a uitat niciodată pe cel căruia "i-a intrat Iisus în celulă", tot astfel nici eu nu-l voi uita niciodată pe Zahu Pană, cel care "L-a așteptat azi noapte pe Iisus/ să vină în celula lui săracă".

Pe Nicu Naum l-am cunoscut chiar a doua zi după ce am ajuns în Canada. De la început am simțit că între noi se va lega o prietenie sinceră. Imediat după ce ne-am cunoscut, m-a primit în casa lui. Atunci mi-a recitat poezia "Inimă de mamă" de Nicolae Beldean, pe care el o iubea foarte mult și care-i stârnea amintirile. După ce am învățat-o, am spus-o în nenumărate ocazii, dar niciodată n-am reușit s-o recit așa cum a recitat-o el. Coincidența, destinul, soarta, întâmplarea au făcut ca primele versuri – "Ați plecat tineri de-acasă/ lăsând mamele cu dor; /umplându-le de durere/ inima din pieptul lor " – să se potrivească atât generației lui, obligate să plece în exil după 23 august 1944, cât și generației mele, plecate în emigrația disperării, după 22 decembrie 1989, pe fondul restaurației neocomuniste.

Pentru mine nea Nicu Naum n-a fost numai un om bun, un om cumsecade, un om cinstit; pentru mine el a fost o ființă care tindea spre sfințenie. Niciodată n-am mai văzut pe cineva care să creadă în valorile Evangheliei așa cum credea el; care să înțeleagă, de pildă, paragraful din *Matei* 6, 16-20 – "Când postiți, să nu luați o înfățișare posomorâtă, ca fățarnicii, care își smolesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc. Adevărat vă spun că și-au luat răsplata lor. Ci tu, când postești, unge-ți capul și spală-ți fața, ca să te arăți că postești nu oamenilor, ci Tatălui tău, Care este în ascuns; și Tatăl tău, Care este în ascuns, îți va răsplăti ție... Nu vă strângeți comori pe pământ, unde le mănâncă moliile și rugina, și unde le sparg hoții și le fură; ci strângeți-vă comori în cer, unde nu le mănâncă moliile și rugina, și unde hoții nu le sparg, nici nu le fură" – așa cum l-a înțeles și l-a pus în aplicare Nicu Naum. De multe ori, plecând împreună vinerea seara de la slujbe, îl simțeam mai slăbit decât era de obicei. Imediat îmi dădeaum seama că a ținut post negru, nemâncând nimic toată ziua, dar nu voia să spună. Nu numai mie mi-a întins o mână de ajutor atunci când m-a văzut la greu, dar pe mulți noi veniți i-a apropiat și le-a spus o vorbă încurajatoare. În plus, o făcea fără să știe nimeni, urmând sfatului dumnezeiesc: "Milostenia ta să fie făcută în ascuns; și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție" (*Matei* 6, 4). Numai eu știu câteva persoane cărora Nicu Naum le-a dat un pol sau doi. Odată, apropiindu-mă de el fără să vreau, l-am văzut dând 100 dolari (una sută dolari canadieni) unor tineri ajunși la Montréal fără nici un ban în buzunar. Dar la câți alții n-o fi dat? Pentru mulți dintre noi el a fost asemenea bunului samaritean, căci și-a iubit aproapele ca pe el însuși, ba poate chiar mai mult decât atât.

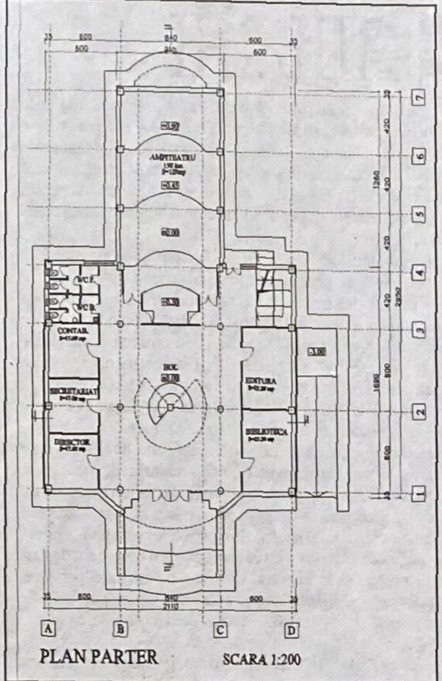
De multe ori, la terminarea slujbei, duminica, venea un cerșetor în fața bisericii noastre. Cerșetorul nu pleca din locul lui până nu ieșea Nicu Naum. Dacă el ieșea ultimul (ceea ce i se întâmpla destul de des), cerșetorul îl aștepta. Știa și cerșetorul acela că n-o să treacă Nicu Naum pe lângă el fără să-i dea un bănuț. Într-o după-amiază, când nea Nicu era plecat din oraș, am stat intenționat să văd ce-o să facă. N-a plecat din locul lui până ce n-a ieșit preotul să-nchidă biserica și să-i dea de-nțeles că nu mai este nimeni...

Asemeni cerșetorului, mulți i-au simțit și îi simt lipsa lui Nicu Naum.

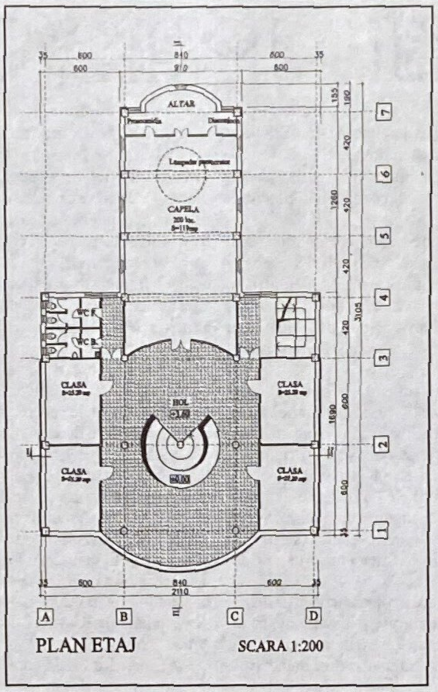
Chiar dacă știu că n-o să pot trăi și eu așa cum au trăit Zahu Pană și Nicu Naum, sper măcar să trăiesc și eu atât cât au trăit ei. Între timp, nu-i pot asigura decât de un singur lucru: "În veci nu vă voi uita!".

Marian COSTACHE

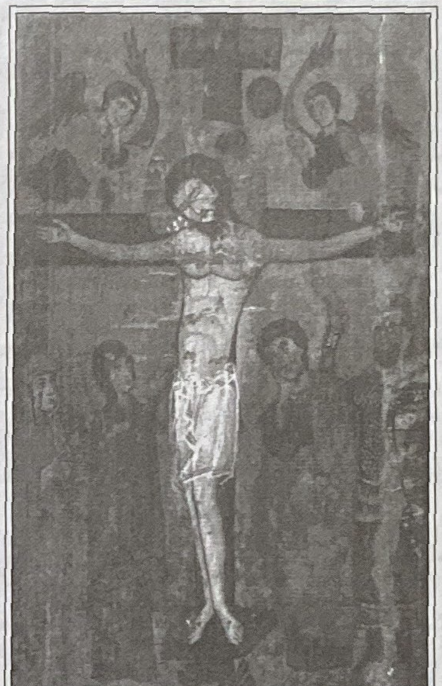




PLAN PARTER SCARA 1:200



PLAN ETAJ SCARA 1:200



ASOCIAȚIA MEDICALĂ CREȘTINĂ CHRISTIANA

Șos. Pantelimon, nr. 27, sector 2, București; E-mail: chr@mediasat.ro

INIȚIATIVA ÎNFIINȚĂRII: un grup de medici și preoți ortodocși din București.
ANUL ÎNFIINȚĂRII: 1990.
TEMEIUL STATUTAR: asociație creștin-ortodoxă de caritate; acordă asistență medicală, socială și spirituală; promovează conceptul de **medicină creștină**.

REALIZĂRI PÂNĂ ÎN PREZENT

- 27 de filiale în România, cu învățământ medical preuniversitar (peste 10.000 de absolvenți și 5.000 elevi în curs de școlarizare);
- sponsorizarea a o sută monahii și elevi săraci pentru efectuarea studiilor de medic și asistent medical;
- editură profilată pe teme medicale și teologice (40 titluri de carte editate);
- a inițiat și sprijinit substanțial înființarea a trei mănăstiri, dintre care două cu slujire medicală;
- a organizat 12 simpozioane și numeroase schimburi de experiență, în țară și străinătate, pe teme medicale și de filantropie.

IMPASUL ACTUAL AL ASOCIAȚIEI

În București, activitatea Asociației, în principal a școlii și a editurii, se desfășoară într-o clădire închiriată, provizorie, improprie, motiv pentru care există riscul ca Ministerul Educației și Cercetării să nu mai acorde școlii avizul de funcționare.

Pentru construirea unui sediu propriu, conform proiectului anexat, Asociația are nevoie de cca 140.000 dolari SUA.

Vă rugăm să contribuiți, în limita posibilităților, la acest proiect.

Cu recunoștință,
Dr. Pavel Chirilă,
Președinte

Persoane de contact:
Dr. Pavel Chirilă, președinte al Asociației (tel: 092341719; tel: 4915133);
Prof. Elizeta Dincă, director al școlii (tel: 093286951; tel: 7711579; 2520517);
Biol. Nicoleta Macovei, manager al școlii (tel: 093044894; tel: 4932564; 2520517).

LEMNUL

de Ion Paraschivescu

În lemn s-a-nfiripat întâiul plug
ce-a scormonit pământul pentru pâine.
Pe lemn a fost clădit întâiul rug
pentru martirii zilelor de mâine.

Scolar, îi îndrăgeam pe domnitori
în jilțul lor de lemn lucrat cu artă.
Mă-ndurerau pe stradă cerșetori
ce-n cârji de lemn erau târâți de soartă.

In lemn suspinul de violoncel
înfiorat de drama prăbușirii.
Butucul pentru șerbi – din lemn și el,
când îi afla porunca ispășirii.

Din lemn hârtia, cea pe care scriu,
prietenă la vis și suferință.
In lemn plecăm spre groapă, în sicriu,
și-n el vom putrezi în neființă.

Păduri vor crește mii – și pentru lemn
noi folosințe veacul va aduce.
Prin el ne-a fost trimis sublimul semn:
pe lemn s-a săvârșit Iisus. Pe cruce.



CALEA PASCALĂ

La Paşti ajungi după un lung urcuş: Postul Mare.

Totul începe oarecum abrupt – în săptămîna cea dintîi – cu Canonul cel Mare al Sfîntului Andrei Criteanul (citit pe parcursul a 4 zile, cu ajunare continuă în primele 3).

Urmează 5 duminici dogmatice şi ascetice (a Ortodoxiei, a Sfîntului Grigorie Palama, a Sfintei Cruci, a Sfîntului Ioan Scărarul, a Sfintei Maria Egipteanca), cu săptămînile lor (căci săptămînile ţin de duminici, iar nu invers).

În săptămîna a cincea, două denii le prevestesc pe cele din Săptămîna Patimilor: cea a Canonului Mare, reluat acum într-o singură seară (miercuri), şi cea a Acatistului Născătoarei de Dumnezeu (vineri). Mai întîi te pleci întru totală smerire ("Suflete al meu, suflete al meu, scoală! Pentru ce dormi?", cînd "mintea s-a rănit, trupul s-a trîndăvit, duhul boleşte; cuvîntul a slăbit, viaţa s-a omorît, sfîrşitul este aproape"), apoi te ridici vioi ("plin de viaţă") întru biruitoare bucurie neumbrită cu Maica Domnului ("Bucură-te cea prin care noi ne-am îmbrăcat cu slavă!").

În duminica a şasea, de Florii, te opreşti să-ţi tragi puţin sufletul, lăsînd eventual ca Hristos să pătrundă euharistic în micul tău Ierusalim ("Pace vouă!"), precum intrase altădată, pe mînz de asină, în capitala Iudeei. Biserica este inundată de florile aduse spre cuvioasa întîmpinare a Împăratului tuturor înfloririlor. Plecînd de la biserică, porţi voios şi triumfător crenguţe de salcă sfinte, pe care le păstrezi peste an – cunună – acasă, la icoană.

Săptămîna de pe urmă, cea a Patimilor, ţîşneşte asimptotic spre Paşti. Zilele sunt toate "Mari" (de la Lunea cea Mare la Sîmbăta cea Mare), crescînd continuu în dramatism. Serile, cu Deniile lor, sunt ceasurile liturgice cele mai încărcate. Între ele, îndeosebi Joia, ziua Cinei celei de Taină, cu toată adînca ei semnificaţie mistică – instituirea Sfintei Împărtăşanii, dar şi Spălarea Picioarelor (smerita slujire).

Joi seara – Denia de vineri, "a celor 12 Evanghelii", cînd Crucea (coloană atotsusţinătoare) este purtată de preot (ce-l închipuie pe Simon Cireneanul) în centrul bisericii, sub Pantocrator, unde rămîne pînă în seara următoare, la Denia Prohodirii, la care bisericile sunt încinse cu un brîu de lumini curgătoare, urmînd Epitaful. Acum s-au adus din nou flori multe, ca la Intrarea în Ierusalim, însoţite de trăiri la fel de intense, dar cu conţinut diferit: cele dintîi – în mijlocul aclamaţiilor; cele din urmă – udate cu lacrimi. Relicve ale raiului, florile ne însoţesc delicat toate momentele importante ale vieţii, încercînd să ne înlesnească comunicarea, atunci cînd ea ajunge în impasul de negrăitului.

Sîmbătă se aşterne o linişte de moarte, în ciuda forfotei domestice a pregătirilor de sărbătoare, ce se fac oarecum în surdină. Hristos este în mormînt. Chiar dacă acum noi ştim că a înviat, chiar dacă bucuria Duminicii ne adie deja discret fiinţa, ceva din fiorul celor care "în vremea aceea" nu au ştiut, deşi Îi stătuseră trei ani în preajmă, ni se transmite – şi îl trăim cutremuraţi.

Vine, iată, şi seara. Mulţimi impresionante asistă la miezul nopţii la slujba care se ţine afară (orice ce fel de vreme ar fi), aprinzînd lumini şi cîntînd primul "Hristos a înviat din morţi cu moartea pre moarte călcînd". O dată cu intrarea preoţilor în biserici, mulţi creştini se întorc la casele lor, dar cei mai evlavioşi rămîn să sărbătorească deplin, după vechea rînduială, prin slujbă de toată noaptea.

Noaptea Învierii este lungă chiar şi acolo unde slujba nu este lungită. Cîteodată eşti gata să te prăbuşeşti, dar ţii să nu te îneci la mal, să pui sfîrşit bun la ceea ce ai început cu bine în urmă cu şapte săptămîni. Acum intri cu Hristos în alt Ierusalim, în cel ceresc. O stare de bine – de "atît de bine" – se cuibăreşte în fiinţa ta obosită, toropindu-te puţin. Către dimineaţă pleci spre casă bucuros, cu o bucurie care copleşeşte şi răscumpără istovirea. Ai pentru refacere doar puţine ore, căci după-amiaza este dedicată, în întregime, împreună-petrecerii cu familia şi cu prietenii cei mai apropiaţi...

Dar pînă atunci, la miezul zilei, are loc una dintre cele mai blînde slujbe ale Bisericii: oamenii îi spun, tandru, "A doua Înviere", dar pentru Biserică este vecernia zilei de luni, a zilei a doua de Paşti. Ziua întîi de Paşti, "ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm şi să ne veselim întru ea", cum spune slujba, este, astfel, formal "scurtată". Totodată, este cu totul minunat cum ziua de Înviere este singura din anul liturghic care nu are vecernie. Ea este icoana zilei a 8-a, 8 răsturnat întru veşnicie (∞), ziua desăvîrşirii, a necontenitei "lumini neapropiate". Omul este chemat să opteze pentru optim, pentru ziua a 8-a; toată petrecerea lui este din punct de vedere astronomic în ziua de Paşti, dar din punct de vedere bisericesc ea aparţine zilei a doua. Asta, desigur, pentru cei ce urmează toată rînduiala.

Părăsisei, aşadar, biserica spre dimineaţă, răvăşită, după o noapte cu multă lume, în care lumînările s-au scurs pe jos, în care s-au mai risipit şi din cele ce s-au împărţit cu dărnicie (ouă roşii, şi cozonac, şi vin, şi cîte şi mai cîte). Covoarele şi preşurile fuseseră ridicate de la începutul Săptămînii Patimilor de îngrijitoarea de la pangar. ("Îngrijitoare"– frumos cuvînt, dacă stai şi te gîndeşti: o femeie care *poartă de grijă*! Şi părintele este un în-grijitor: el grijeşte de Grijanie!) Ai fost acasă, ai ciocnit un ou cu cei apropiaţi, ai gustat din drobul de miel, ai băut un pahar de vin, ai încercat să te odihneşti cît de cît, pentru ca să poţi face faţă întîlnirilor de după-amiază. Oricum ar fi vremea, primăvara este în putere, este dezlănţuită şi cuceritoare. Lumina te spală şi te înviorează. Parcă niciodată nu este, ca acum, atît de "linişte şi pace"...

Afli biserica veselă, curată, dereticată, întinerită, calmă, surîzătoare, mai prietenoasă ca oricînd, invadată de lumina Soarelui Dreptăţii. Îngrijitoarea a avut grijă, dar este mai mult decît atît: o lumină aparte s-a aşezat în strane şi a uns icoanele. Din mulţimea de astă-noapte numai o mică parte a revenit. "Hristos a înviat!" – "Adevărat a înviat!". Slujba curge deopotrivă tihnit şi vioi, Evanghelia cu Toma ar trebui citită în 12 limbi, dar nu peste tot este posibil acest lucru, aşa că se citeşte măcar în două-trei. Toaca şi clopotele subliniază scurt fiecare verset. Icoanele strălucesc, oamenii strălucesc, totul e pătruns de o tainică lumină. Se înfiripă dialogul stranei cu Dumnezeu: "Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru?". Şi tot ea îşi răspunde: "Tu eşti Dumnezeu, Care faci minuni!". Minunea Învierii... Toţi am înviat cu El... Şi totul pare mai curat, şi tot binele pare mai posibil, pornind de acum, din acest moment binecuvîntat. Chiar şi să împlineşti cuvîntul de azi-noapte: "Să zicem *Fraţilor* şi celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru Înviere!".

Costion NICOLESCU



Editura
PUNCTE CARDINALE
B.R.D. Sucursala SIBIU
Cont nr. 251100996517509

Gabriel CONSTANTINESCU (director),
Răzvan CODRESCU (redactor şef),
Demostene ANDRONESCU (redactor şef-adjunct),
Ligia BANEA (secretar de redacţie), **Marcel PETRIŞOR, Florea TIBERIAN**
Adresa Redacţiei: 2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 069/422536

Tehnoredactare computerizată
"PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L
Printing Company